

TÜRK VE İSViÇRE HUKUK FAKÜLTELERİNDE HUKUK ÖĞRETİMİ, DERS PROGRAMLARI VE SINAV SİSTEMLERİ

İbrahim KAPLAN

GİRİŞ

Türk ve İsviçre Hukuk Fakültelerinde Hukuk Öğretimi ve Ders Programları ve Sınav Sistemleri konulu bu tebliğimde sırasıyla, 1834 tarihinde kurulan Bern Üniversitesi'nde hukuk öğretimi 1805 tarihinde başladığı için önce Bern Hukuk Fakültesi'nin hukuk öğretiminin temelini teşkil eden ders programlarını ve sınav sistemlerini sonra 1833 yılında kurulmuş bulunan Zürih Üniversitesi'nde hukuk öğretimi 1833 yılında başladığından, Zürih Hukuk Fakültesi'nin ders programlarını ve sınav sistemlerini Türkiye'de ise Cumhuriyet döneminin 1925 yılında kurulmuş ilk hukuk fakültelerinden Ankara Hukuk Fakültesi'ni üçüncü sırada incelemenin yerinde olacağını düşünmekteyim.

Bu Tebliğ kapsamında İsviçre Hukuk Fakültelerinde hukuk öğretimi, ders programları ile sınav sistemlerini inceleme ve değerlendirilmesinin gerekçesi şundan ibarettir:

Öncelikle özel alanındaki temel kanunlarımızdan olan 29.05.1926 tarihli Medeni Kanun ile 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 1912 tarihli İsviçre Medeni Kanunu'ndan; (ZGB'den); 22.04.1926 tarih ve 818 sayılı Borçlar Kanunu ile 11.01.2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 1912 tarihli İsviçre Borçlar Kanunu'ndan (OR'den); 09.06.1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu, 11.04.1889 tarihli İsviçre İcra ve İflas Kanunu'ndan; 18.06.1927 tarih ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, İsviçre'nin Neuchatel Kantonu Kanunu'ndan; yeni 12.01.2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, büyük ölçüde 19.12.2008 tarihli İsviçre Federal Hukuk Yargılaması Kanunu'ndan; 29.06.1956 tarih ve 6762 sayılı Türk Ticaret Ka-

* Av. Prof. Dr., Medeni Hukuk, Borçlar Hukuku ve İnşaat Sözleşmeleri Hukuku Öğretim Üyesi

nunu ile 13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nun, Ticari İşletmenin bir kısmı ve Şirketler Hukukunun tamamı ile Kıymetli Evrak Hukuku, 1912 tarihli İsviçre Borçlar Kanunu'ndan tercüme edilerek alınmıştır. Yeni Kanundaki Limited şirketler ile Fuziyon (Şirket Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değiştirmesi) Hakkındaki hükümler tamamen, 16.12.2005 tarihli olup 01.01.2008 tarihinde yürürlüğe giren Limited Şirketler Hakkındaki yeni Hükümler ile 03.10.2003 tarihli Fuziyon (Şirket Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değiştirmesi) Hakkındaki Federal Kanun hükümlerinden alınmıştır.

Ankara Hukuk Fakültesi'nde ilk yıllardaki ve halen mevcut ders programları ile Züriç, Bern ve Lozan Hukuk Fakülteleri ders programları arasında tam bir paralellik bulunmaktadır. Sadece sınav sistemleri arasında farklılıklar mevcuttur.

Bu nedenlerle, İsviçre Hukuk Fakültelerindeki hukuk öğretimi, ders programları ve sınav sistemleri de tebliğimizde incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

1. BERN ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİNDE HUKUK ÖĞRETİMİ DERS PROGRAMLARI VE SINAV SİSTEMLERİ

Bern Hukuk Fakültesi'ndeki hukuk öğretimini ve ders programlarını, 1999 tarihinde başlayan Bologna süreci dikkate alınarak, bundan önceki fakülte yönetmeliği hükümleri de değerlendirmek suretiyle, üç aşamada incelemek gerekmektedir:

- 27.10.1955 tarihli olup 24.06.1971 tarihine kadar yürürlükte olan yönetmelik hükümlerine göre yürütülen hukuk lisansı öğretimi, ders programları ve sınav sistemleri,
- 24.06.1971 tarihinden 21.12.2000 tarihli yönetmelik hükümleri gereğince yürütülen ders programları ve sınav sistemleri,
- 21.12.2000 tarihli olup 2003, 2005, 2007, 2009 ve 22.05.2014 tarihlerinde değiştirilen ve halen 01.08.2015 tarihinde yürürlüğe konulan yeni yönetmelik hükümlerinde öngörülen hukuk lisansı ders programları ve sınav sistemleri,

Böylece eski ve yeni halen yürürlükte olan yönetmelik hükümleri ayrı ayrı değerlendirilecektir.

I. 27.10.1955- 24.07.1971 tarihleri Arasında Yürürlükte Olan Hukuk Lisans Yönetmeliği Hükümlerine Göre Ders Programları Ve Sınav Sistemleri

Sözü geçen Yönetmelik hükümlerine göre, hukuk lisans öğretimi (8) sönestr, yani (4) yıllık bir süreyi kapsamaktaydı. Lisans öğretimi sınavları, iki aşamada; ilki (4) sönestr dersler devamdan sonra yapılan birinci sınavlar, (8) sönestrin sonunda yapılan ikinci sınavlardan oluşmaktaydı. Sekiz sönestrlik sürede, iki ayrı grupta sınavlar yapıldığı hususu dikkate alınarak, ilk dört sönestr alınacak dersler ile son dört sönestr alınacak dersler farklıydı.

İlk (4) sönestrde okutulan ders programları ise şöyleydi;

a. Okutulan Dersler

Bern Hukuk Fakültesi, 1992 yılına kadar Hukuk ve İktisat olmak üzere iki bölümlü bir fakülteydi. Bu tarihten sonra, Hukuk Bölümü, Hukuk Fakültesi olarak öğretime devam etmiştir.

Birinci ile dördüncü sönestr arasındaki ilk iki yıllık sürede, seçimlik iki ders grubundan seçilecek bir gruptaki derslerden, ayrı ayrı 15 ve 20 dakika devam eden toplam (120) dakikalık bir ilk sözlü sınava girmek gerekiyordu.

1 ila 4 sönestrlik sürede ders programında yer alan dersler ise, iki grup halinde şunlardan oluşmaktaydı:

Birinci gruptaki dersler:

1 - Roma Hukuk Tarihi ve Roma Özel Hukuku	20 dakika
2- Alman, İsviçre ve Fransız Hukuku Tarihleri	20 dakika
3- Borçlar Hukuku I (Genel Hükümler)	15 dakika
4- İsviçre Medeni Hukuku I; Başlangıç Hükümleri ve Şahsın Hukuku	15 dakika
5- Genel Kamu Hukuku ve İsviçre Federal Kamu Hukuku	20 dakika
6- Ceza Hukuku Genel Hükümler	15 dakika
7- Genel ve Pratik Ekonomi,	15 dakika

İkinci gruptaki dersler:

1- Roma Hukuk Tarihi ve Roma Özel Hukuku	15 dakika
2- Alman veya Fransız Hukuku Tarihi ve İsviçre Hukuk Tarihi	15 dakika
3- Borçlar Hukuku, Genel Hükümler	15 dakika
4- İsviçre Medeni Hukuku I; Başlangıç Hükümleri ve Şahsın Hukuku	15 dakika
5- Genel Kamu Hukuku ve İsviçre Federal Kamu Hukuku	20 dakika
6- Devletler Genel Hukuku	15 dakika
7- Teorik Ekonomi ve Maliye Bilimi	15 dakika

Öğrenciler, bu derslere devam ettikten ve bunları fakülte karnesinde dersi veren profesörlerin imzaları ile belgeledikten, ilk dört sömestr öğretimden sonra yukarıda sözü geçen kendi seçtiği iki ders grubundan birindeki derslerden 3. maddede belirtilen sürelerde sözlü sınavlara tabi tutuluyorlardı.

Yönetmeliğin 4. maddesi uyarınca; bu sınavlarda başarı sağlayan öğrenciye, “yeterli” “memnun edici”, “iyi” veya “pekiyi” derecelerinden biriyle başarı sayıldığına ilişkin fakülte tarafından bir belge verilir.

Bu sınavlarda (birinci basamak sözlü sınavlarda) başarılı olan öğrenci, 4 ila 8 sömestr yani diğer son iki yıllık sürede de aşağıdaki derslere devam etmesi gerekiyordu.

Yönetmeliğin 6. maddesi gereğince, ikinci sözlü sınavların, birinci sözlü sınavları başarı ile verildikten sonra beş yıl içerisinde yapılması zorunluydu.

Yönetmeliğin 6. maddesi gereğince, ikinci sözlü sınavlar da birinci sınavlar gibi iki ayrı grup derslerden oluşmaktaydı.

Birinci gruptaki dersler ve sözlü sınavın süreleri şöyleydi:

- 1- İsviçre Özel Hukuku I: Eşya Hukuku, Eşya Hukuku I, (Mülkiyet), Eşya Hukuku II, (Sınırlı Ayni Haklar, Tapu Sicili, Eşya Hukuku Semineri): 15 dakika

- 2- İsviçre Özel Hukuku II: (Borçlar II, Borçlar III, Borçlar Özel, Miras Hukuku, Sorumluluk Hukuku, Borçlar Hukuku Semineri): 20 dakika
- 3- İsviçre Özel Hukuku III: Ticaret Hukuku I: (Ticaret Hükümleri, Ticari İşletme) Ticaret II; (Şirketler Hukuku) , Ticaret Hukuku III; Kıymetli Evrak: 15 dakika
- 4- İsviçre İcra ve İflas Hukuku: Hukuk Muhakemeleri Usulü Hukuku kantonlara ait olduğu için, mezunların ikamet ettikleri kantonun kanununu sonradan öğrenmeleri gerekiyordu: 15 dakika
- 5- İsviçre Ceza Hukuku: Ceza Usul Hukuku (Ceza Hukuku I; Genel Hükümler, Ceza Hukuku II; Ceza Hukuku III; (Özel Hükümler): 15 dakika

6- Genel ve Federal İdare Hukuku: 15 dakika

7- Medeni Yargılama Hukuku: 15 dakika

İkinci gruptaki dersler ve sözlü sınavların süreleri:

- 1- İsviçre Özel Hukuku I; Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, Aile Hukuku, Miras Hukuku, Eşya Hukuku: 20 dakika
- 2- İsviçre Özel Hukuku II; Ticaret Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku: 15 dakika
- 3- Vergi Hukuku: 15dakika
- 4- Ceza Hukuku ve Ceza Usul Hukuku: 15 dakika
- 5- Genel ve Federal İdare Hukuku: 15 dakika
- 6- Kilise Hukuku: 15 dakika
- 7- Pratik Milli Ekonomi: 15 dakika

Öğrenci, programa göre haftada 30 saat olan bu derslere devam ettikten sonra, iki gruba ayrılan bu derslerden seçtiği gruptan ayrı ayrı toplam 15 veya 20 dakika (toplam 110 dakika) süreli sözlü sınava tabi tutulurdu. Daha sonra ikinci bir yazılı sınav yapılırdı. Bu sınavlar, dersin kadrolu profesörleri tarafından yapılması gerekirdi.

Bu ikinci sınavı olan mezuniyet (sözlü) sınavına girebilmek için, öğrencilerin, ayrıca ilk veya ikinci sınava tabi tutulduğu derslerin ko-

nularından üç ayrı seminer hazırlamaları ve geçer not almaları gerekiyordu.

Başarısız sınavların, dört ay geçmeden tekrarlanması yapılmaz idi.

İkinci sınavla birlikte öğrencinin ayrıca, bir doktora tezini değerlendirmeye sunma seçiclik hakkı da mevcuttu.

b. Lisans Öğrencisinin Veya Hukuk Doktorunun Mezuniyet Derecesi (Yön.m.8)

Aday öğrenci;

- Cum laude; (4,5 - 6,99) - ORTA
- Magna Cum Laude; (7- 8,49) - İYİ
- Summa Cum Laude; (8,50- 10) - PEKİYİ

Şeklinde üç dereceden birine hak kazanır. Lic. İur veya Doktor iur. ,şeklinde Latince olarak ifade edilen hukuk lisansı mezunu ve hukuk doktoru unvanlarını kullanmaya hak kazanırdı.

II. 24.07.1971 tarihi ile Bologna Sürecinin Başlangıcı ile 2000 tarihli Yönetmelik Hükümleri Uyarınca Yürütölen Ders Programları, Okutulan Dersler ve Sınav Sistemleri

1. Hukuk Lisansı

- Yönetmeliğın 2. maddesinde; Hukuk lisansı sınavlarının; birinci sınav ve mezuniyet sınavı olmak üzere iki sınav türünden oluştuğu öngörölmüştür.

Bu yönetmelik hükümlerinde sınavalar; birinci sınav ve ikinci mezuniyet sınavı adıyla hükme bağlanmıştır.

1.1- Birinci Sınav

- Yönetmeliğın 4.maddesinde, birinci sınavın biri yazılı ve diğeri sözlü olmak üzere iki aşamadan oluştuğu öngörölmüştür.

Yazılı sınav:

Adayın (4) saat devam eden bu yazılı sınavda kendisine, sınavdan en geç bir ay öncesinde bildirilecek aşağıdaki dört ders grubu içinden,

iki ayrı dal alanında hazırlanmış seçimlik bir konuda, yazılı sınava gireceği düzenlemesi öngörülmüştür.

Bu dersler şunlardır:

- a) Medeni Hukuk: Başlangıç Hükümleri, Şahsın Hukuku, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler,
- b) Genel Kamu Hukuku Ve Yeni Zamanların Anayasa Tarihi,
- c) Alman Ve İsviçre Hukuk Tarihi, Alman Özel Hukuku,
- d) Roma Özel Hukuku

Sözlü Sınav:

Aday her biri 20 dakika devam süreli aşağıdaki dallardan sözlü sınava tabi tutulacaktır:

Sınav konusu hukuk dalları şunlardır:

a) Başlangıç hükümleri ve Şahsın Hukuku	20 dakika
b) Borçlar hukuku, Genel Hükümler	20 dakika
c) Genel Kamu Hukuku Ve Yeni Zamanların Anayasa Tarihi	20 dakika
d) Ceza Hukuku Genel Hükümler	20 dakika
e) Roma Özel Hukuku ve Roma Hukuk Tarihi	20 dakika
f) Alman ve İsviçre Hukuk Tarihi, Alman Özel Hukuku,	20 dakika
g) Teorik ve Pratik Milli Ekonominin Temelleri	20 dakika

Sınavdan sonra, öğrencinin başarı durumu; yeterli, tatmin edici, iyi veya pekiyi olarak notlandırılacak ve başarılı olan adaya başarılı olduğuna dair bir belge verilecektir.

1.2- İkinci Sınavı Oluşturan Mezuniyet Sınavı

Bu sınava girebilmek için öncelikli olarak adayın;

- Birinci sınavdan başarılı olması şarttır.
- Derslere devam ettiğine dair imzalı belge ve devam defterini sunmalıdır.

- Seminer çalışması sırasında hazırladığı başarılı bir yazılı seminer çalışması sunması gerekmektedir (en az beş haftada hazırlanacak)
- Ayrıca Lisans yazılı tezinin iki ay içerisinde hazırlanması gerekiyor.

Her iki yazılı çalışmanın da ders ve farklı öğretim üyeleri nezdinde hazırlanmış olması ve seminerlerin adayın kendisi tarafından hazırlandığına ilişkin yönetmelik metninde belirtilen yazılı beyanının bulunması gerekmektedir.

Mezuniyet sınavı da; ilk sınav gibi, Yönetmeliğin 7. maddesi uyarınca, yazılı ve sözlü olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır.

- Yazılı sınav aşamasında seçimlik olarak, aday (5) saatlik sürede, kendi seçimine göre;
- özel hukuk veya
- kamu hukukundan (vergi hukuku ile ceza hukuku da dâhil) bir yazılı sınava tabi tutulacaktır.
- Sözlü sınav aşamasında ise önceki yönetmelikte öngörülen derslerden (8) adet temel ders grubundan (6x20 + 2x30) toplam 180 dakikalık sözlü sınava tabi tutulacağı yönetmelikte öngörülmüştür.

Bu dersler ve hukuk dalları şunlardır:

- a) Aile Hukuku, Miras Hukuku ve Eşya Hukuku
- b) Borçlar Hukuku,
- c) Ticaret Hukuku,
- d) Federal Kamu Hukuku ve Federal Yargılama Hukuku ve Devletler Umumi Hukuku
- e) Genel İdare Hukuk ve Federal İdare Hukuku Genel Esasları
- f) Vergi Hukukunun Temel Esasları
- g) Medeni Yargılama Hukukunun Temel Esasları ve İcra ve İflas Hukuku
- h) Ceza Hukuku ve Ceza Yargılama Hukuku

Yazılı ve sözlü sınavlara aynı sömestrde girilmesi şarttır. Yazılı ve sözlü sınavlar kış smestrinde üç, yaz smestrinde iki sınav dönemi olarak öngörülmüştür.

2. Doktora Öğretimi

Yazılı sınavda başarılı olan aday durumuna göre, sözlü sınava alınacağı hükme bağlanmıştır. Lisansüstü sınavında iyi veya pekiyi derece ile başarılı olan adayın, hukuk doktora öğrencisi olarak kabul edilebileceği öngörülmüştür.

Doktora öğretiminin şartları da, Yönetmeliğin,10 ve 11. maddelerinde düzenlenmiştir.

III.2000 tarihli Olup 2003, 2005, 2007, 2009 ve 22 Mayıs 2014 tarihlerinde Bologna Sürecine Uyum Nedeniyle Değişikliğe Uğrayan Ve Halen Yürürlükte Bulunan Yönetmelik Hükümlerine Göre, Hukuk Öğretim (Bachelor ve Masteröğretimi) Programları; Okutulan Dersler ve Sınav Sistemleri

1. Genel Olarak

Bu yönetmelikte, Bern Hukuk Fakültesinde hukuk öğretiminin; Bachelor of Law (Hukuk Lisansı) , Master of Law (Hukuk Yüksek Lisansı) programlarından oluştuğu hükme bağlanmıştır (Art. 1).

Bachelor öğretiminin (hukuk lisans öğretiminin) temel hukuk eğitimi olduğu, giriş – başlangıç ve esas eğitim olmak üzere ikiye ayrıldığı öngörülmüştür.

Yönetmelik master öğretiminin öğrencinin tercihine göre, belli hukuk alanlarında derin ve detaylı eğitimini amaçladığı hükme bağlanmıştır.

Yönetmelik hükümlerinde öngörülen şartlar altında; öğrenci,

- Bachelor of law (hukuk lisansı – lic. iur) Bern Üniversitesi (B law)
- Master of law (hukuk yüksek lisansı) Bern Üniversitesi (M law).

Ayrıca master, seçimlik olarak ağırlık teşkil eden sertifikalı da olabilir.

- Yönetmeliğin 3. maddesinde, “Öğretimin Amaçları” kenar başlığı altında; hukuk öğretiminin öğrencilere;
- a- Özel hukuk, ceza hukuku, kamu hukuku, ekonomi hukuku alanlarında ve temel hukuk dallarında, uluslararası ve Avrupa Birliği hukuku hakkında gerekli bilgileri vermek,
- b- Hukuki sorunları, bağımsız olarak tanımlamak, analiz etmek ve çözmek, becerilerini kazandırmak olduğu,
- c- Mesleki sorumluluk bilinci içerisinde, uzmanlık bilgisinin vazgeçilmez şart olduğu, meslek hayatında bu bilginin daima genişletilmesinin ve derinleştirilmesinin öğretilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca Bachelor öğretiminin ile Master öğretiminin özel amaçlarının, yönetmeliğin 10, 13 ve 20. maddelerinde düzenlendiği belirtilmiştir.

- Yönetmeliğin 5. maddesinde; öğretim planlarını Fakülte'nin hazırlayacağı ve üniversite yönetimine sunacağı; bu planların, sürekli olarak fakültede okutulacak olan dersleri ve programları içereceği ve fakültenin bunu oluşturmakla yetkili olduğu öngörülmüştür.

Yeni Yönetmeliğin 5. maddesinde, “ Fakültenin devamlı olarak öğretilen ve okutulacak dersleri tespit ” edeceği hükme bağlanmış, böylece eski 5. madde hükmü kısaltılmıştır.

- Yönetmeliğin 7. maddesinde; okutulacak derslerin kredi saat ve kredi değerlerinin European Credit Transfer System (ECTS) (Avrupa Kredi Transferi Sistemi'ne) göre ölçüleceği, bu ECTS kredi notlarının kural olarak öğrencinin 25 ile 30 saatlik çalışma saatine (ders saatine) eşdeğer olduğu öngörülmüştür.

Aynı maddede; tam bir Bachelor öğretiminin toplam 180 ECTS - kredi puan değerini kapsadığı, bunun 60 ECTS-puan değerinin giriş-başlangıç öğretimini, diğer 120 ECTS-puan değerinin, esas öğretimi (10 ECTS-puan değerinin Bachelor çalışması, lisans semineri dâhil) kapsadığı hükme bağlanmıştır.

Aynı hükümde; tam master öğretiminin 90 ECTS-puan değerini (20 ECTS-puan değerine sahip, master tezi dâhil) sahip olduğu öngörülmüştür.

Maddenin 4. fıkrada hükmünde, yeni düzenleme olarak; "ECTS puanlarının münferit dal alanlarına ve derslere göre, dağılımının öğretim programında yer alacağı (22.05.2014 tarihli düzenlemedeki ifade tarzı)

Maddenin 5. fıkrada hükmünde, yeni düzenleme olarak; " Kazanılmış olan ECTS puanlarının, kazanılma tarihinden itibaren azami on yıl boyunca, öğretimde dikkate alınabileceği, dekanlar konferansında, istisnai durumlara izin" verilebileceği, (22.05.2014 tarihli düzenlemede ilave edilmiştir)

- Yönetmeliğin 8. maddesinde "Standart Öğretim Süreleri" kenar başlığı altındaki 1. fıkrasının, (a), (b) ve (c) bentlerinde;
- a- Bachelor giriş- başlangıç öğretiminin iki sönestr (Almanca okumamış olanlar için dört sönestr)
- b- Bachelor esas öğretiminin dört sönestr,
- c- Master öğretiminin üç sönestr kapsadığı hükme bağlanmıştır.

Hükümün 2. fıkrasında; yeni hüküm olarak, 37. maddedeki önemli mazeret durumları varlığı ispatlanmadan ;(a),(b) ve (c) bentlerinde sırasıyla;

- a- Başlangıç öğreniminde, standart öğretim süresi aşırsa veya temel alan dallarında fakültede öğretime devam etmek mümkün olmayacaksa, Bern Üniversitesi Bachelor of Law (Hukuk lisans unvanı) kazanılamayacaktır.
- b- Esas hukuk lisansı öğretimi aşamasında (im Bachelor-Hauptstudium) öğretim süresi on sönestrlik süreyi aşarsa, temel alan dallarında fakültede öğretime devam etmek mümkün olmayacak ve Bern Üniversitesi Bachelor of Law (Hukuk lisans unvanı) kazanılamayacaktır.
- c- Master öğrenim süresi dokuz sönestre aşarsa, temel alan dallarında fakültede öğretime devam etmek mümkün olmayacak ve Bern Üniversitesi Master of Law (Hukuk yüksek lisansı unvanı) kazanılamayacaktır.

Hükümün 3. fıkrasında; yeni hüküm olarak;

Her kim on iki sömestreden daha uzun sürede öğretimini tamamlayamazsa, ilk devam eden sömesterde 1.500,- Frank öder. Bundan sonra ki her sömestir için öğretim harcı iki misli artar. (12.09.2012 tarihli Üniversite Yönetmeliği'nin 39/2 maddesi hükmü, (22.05.2014 tarihli düzenlemede ilave edilmiştir)

Hükmün 4. fıkrasında, yeni hüküm olarak;

Fahişlik arz eden durumlarda; Üniversite Yönetimi, 3. fıkradaki öğrenim tamamen ve kısmen kaldırabilir. (12.09.2012 tarihli Üniversite Yönetmeliği'nin 39/3 maddesi hükmü, 22.05.2014 tarihli düzenlemede ilave edilmiştir)

-Yönetmeliğin 9. maddesinde; Fakülte'nin Bachelor öğretimi esnasında, başka fakülteden başarılı olarak alınan derslerin 60 ECTS puan değerine kadar olanı, öğretim kapsamında sayılabileceği, Master öğretiminin ise yarısının yurt dışında bir fakültede, 35 ECTS puan değerine kadar öğretimden sayılabileceği öngörülmüştür.

9. maddede yapılan yeni değişikliklerde ise,

1. fıkra hükmünde; Bakelorya esas öğretimi esnasında değişimlilik imkânını mümkün kılabilceği, yurt dışında alınmış olduğu ispatlanan dersleri madde 46 ve 47 çerçevesinde öğretimden sayılabileceği, öngörülmüştür.

2. fıkra hükmünde; Fakülte, master öğretimi esnasında değişimliliği destekler. Fakülte öğrencilere, 3. fıkradaki esaslara göre, yapılan anlaşmalar çerçevesindeki İsviçre'nin başka Fakülteleri ile yabancı fakültelerde başarılı olmak şartıyla, kısmi öğretim görmelerini ve gerçekleştirme imkânı tanır. Yurt dışında alınmış olduğu ispatlanan dersleri madde 46 ve 47 çerçevesinde öğretimden sayılabileceği, hükme bağlanmıştır.

3. fıkra hükmünde ise; öğrenciler, master öğretimi sırasında seçimlilik ders ve alanların tamamından 35 ECTS puan kredi değerine kadar yabancı fakültesinden aldığını ve başarılı olduğunun belgeleme hakkına sahiptir. Bu amaçla, öğrenciler değişimde yetkili görevli ile veya fakültenin değişim yetkili vekili ile " öğretim anlaşması" yapabilirler (22.05.2014 tarihli yeni düzenlemede ilave edilmiştir).

2. Hukuk Bachelor (Lisans) Öğretimi (Temel dallarda 180 ECTS kredi - puan değerinde)

Hukuk bachelor öğretiminin, giriş öğretimi ve esas öğretim olmak üzere iki aşamalı olduğu, yönetmeliğin 10 ila 19. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

a. Giriş - Başlangıç Öğretimi

- Yönetmeliğin 10 maddesinin;

1. fıkrasında; Bu öğretiminin hukuk düzeni ve hukuki değerlendirme ve düşünce kazandırmaya yönelik olduğu öngörülmüştür.

2. fıkrasında;

- Özel Hukuk,
- Ceza Hukuku ve
- Kamu Hukuku

(Özel Hukuk I, Ceza Hukuku I ve Kamu Hukuku I, alan modüllerinde), öğrencilere temel bilgi kazandırmak ve hukuki çalışma tekniğini alıştırmak amacıyla olduğu hükme bağlanmıştır.

Yukarıdaki sözü geçen alanlarda okutulan derslerin sınavlarını düzenleyen Yönetmeliğin 12. maddesinde, Bachelor giriş-başlangıç öğretiminin üç modül alanında alınan derslerin sınavlarının,

- Özel Hukuk I, alan modülünde ise iki saatlik yazılı sınav,
- Ceza Hukuku I alan modülünde iki saatlik yazılı sınav,
- Kamu Hukuku I, alan modülünde iki saatlik yazılı sınavla

değerlendirileceği, bu öğretim aşamasında başarılı olmak için, üç modül alanından alınan notların ortalamasının en az 4.00'a ulaşması ve birisinden "yetersiz" (4.00) altında bir not alınmamış olması şartları aranmaktadır.

b. Bachelor Esas Öğretimi

Yönetmeliğin 13 ile 19. maddeleri arasında bachelor öğretiminin esas kısmı düzenlenmiştir.

- Yönetmeliğin 13. maddesinde, esas öğretimin amacı, öğrencilere hukuk mesleğinin bilgi ve becerilerini vermek olduğu, bu amaçla;

- a- Özel Hukuk, Ceza Hukuku, Kamu Hukuku ve Ekonomi Hukuku ile ilgili olarak; Özel Hukuk II ve III alan modüllerinde; Ceza Hukuku II ve III alan modüllerinde, Kamu Hukuku II ve III alan modüllerinde, Ekonomi I ve II alan modüllerinde bilgiler vermek ve öğretmek,
- b- Hukukun tarihi, felsefi ve teorik temellerini öğretmek (Hukukun Temel Bilgileri Alan Modülü) olduğu hükme bağlanmıştır.
- Yönetmeliğin 14. maddesinde, esas öğretime giriş-başlangıç öğretimini başarı ile tamamladığını ispat eden adayın, bechalar esas öğretimine başlayabileceği belirtilmektedir.
- Yönetmeliğin 15. maddesinde, esas öğretiminin devam sırasında; özel hukuk, ekonomi hukuku, kamu hukuku veya ceza hukuku alanlarında ECTS 10 puan değerinde bir bachelore çalışması (seminer - olay çözümü şeklinde) yazılmasının olduğu zorunlu öngörülmüştür.

Olay çözümü çalışması, alındığı tarihten itibaren (3) hafta içinde teslim edilmelidir. Bu çalışma (6) hafta içerisinde 31. madde uyarınca, 6 ile 4 arasında bir notla (yarımlar bütüne dönüştürülür) değerlendirilmiş olmalıdır.

- Yönetmeliğin 16. maddesi uyarınca, esas öğretim sırasında bir seminer çalışması sunulması zorunludur. Seminer çalışması (6) hafta içerisinde sunulur ve 31. madde uyarınca değerlendirilir. Seminer, sözlü olarak sunulur ve yazılı olarak teslim edilir.
- Yönetmeliğin 16 a maddesinde, öğrenci;15. maddenin 2. fıkrası gereğince, ilk yazılı çalışma yapma başvuru sırasında (olay çözümü çalışması) veya 16. maddenin 2. fıkrası gereğince (6) hafta içerisinde teslim edilecek seminer çalışmasının tesliminden önce, hukuki çalışmanın teknikleri hakkında bir atölye çalışmasına aktif olarak katıldığını belgelendirmelidir.
- Öğrenci, Yönetmeliğin 17. maddesinin 1. fıkrasında; esas öğretim içerisinde yer alan modüllerden (alan dal ve derslerinden) aşağıdaki yazılı kontrol sınavlarını;
  - a. Özel Hukuk II ve III alan dallarında (modüllerinde) beş saatlik;
  - b. Ceza hukuku II ve III alan dallarında (modülerinde) beş saatlik,

- c. Kamu hukuku II ve III alan dallarında (Avrupa hukuku ile devletler hukuku dahil) beş saatlik
- d. Ekonomi Hukuku I ve II alan modüllerinde dört veya temel bilgiler alan dört veya iki saatlik,
- e. Başlangıç-Temel Hukuk alanlarından; dört veya iki saatlik bilgi kontrolünü,

Başarı ile tamamlamalıdır.

- Yönetmeliğin 17. maddesinin 2. fıkrasında, Fakültenin, bilgi kontrollerini münferit olarak tespiti etmeye yetkili olduğu, hükme bağlanmıştır (22.05.2014 tarihinde yapılan düzenlemede eklenen metin)
- Yönetmeliğin 18. maddesinin 1. fıkrasında, 15,16 ve 17. maddelerindeki sınavların ancak bir defa tekrarlanabileceği, öngörülmüştür.

2. fıkrasında ise, yeterli not alınmamış olduğu için başarısız sayılan bilgi kontrollerinin tekrarının, en geç onuncu sömestrden sonraki ilk sınav zamanında, yapılması gerektiği, bu süre sona erdikten sonra, artık bütün tekrarlama denemeleri hakkının sona ereceği ve öğretim devam hakkını ve fakülteden (atılacağı) kaydının silineceği, hükme bağlanmıştır (22.05.2014 tarihinde yapılan düzenlemede eklenen hüküm)

- Yönetmeliğin 19. maddesinde; 15, 16, 17 maddeleri gereği yapılan kontrol sınavlarında not ortalamasının 4.00 olması gerekmektedir. Ancak toplam da 3'den fazla "yetersiz" not bulunmamalıdır (Art 31/II). 17ç maddesinin 1. fıkrasındaki yer alan dallardan alınan notlar, iki kat olarak hesaba katılır.

Yönetmeliğin 19. maddesine göre, not ortalamasının hesabında; sonra ki ikinci rakamlar tama iblağ edilip, 5 altında olanlar ise, aşağıdakiler bir alt not olarak değerlendirilir.

Bachelor Law Hukuk Lisansı, notlarının karşılıkları şöyledir:

4.00-4.49 Rite- Orta

4.50-5.00 Cum Laude- İyi

5.00-5.50 Magna Cum Laude- Pekiyi

5.50 -6.00 summa Cum Laude- Süper Pekiyi

3. Master Öğretimi (Temal Dallarda, 90 ECTS Kredi -Puan Değerinde) (22.05.2014 tarihli düzenlemedeki ifade tarzı)

- Yönetmeliğin 20. maddesinin 1. fıkrasına göre;

Master Öğretimi, hukuk biliminin belirli alanlarında derinlemesine bilgi sahibi olmak, bilgilerini metodik, dil ve toplu olarak belirlemek ve uzmanlık kazanmak amacıyla seçilen bir öğretimdir. 2. fıkra hükmünde, Fakülte bu amaca ulaşılması için, seçimlik bilim dalları derslerini belirler. (22.05.2014 tarihli düzenlemedeki ifade tarzı)

- Yönetmeliğin 21. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, Master programına;
  - a. Bir İsviçre Hukuk Fakültesi'nden "Bachelor Law" (hukuk lisansı) unvanını kazanmış olanlar,
  - b. Yabancı bir Üniversitede, hukuk lisans (Bachelor) veya hukuk alanında aynı öğretimi tamamlamış olanlar,
  - c. Bir İsviçre Üniversitesi'nde en az 60 ECST Kredi Notu kapsamında, Hukuk bilimi ön lisansı unvanını kazanmış olanlar,kabul edilir (22.05.2014 tarihli düzenlemedeki ifade tarzı).

-Yönetmeliğin 21. maddesinin 2. fıkrası uyarınca,

Birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, hukuk lisansı (Bachelor Law) notlarının maksimum 60 ECTS kredi- puanı olması şartı istenebilir.

(c) bendi ne göre başvuranlardan, master öğretimine giriş için, Hukuk lisansı (Bachelor Law derecesinin) 60 ECTS kredi - puan kapsamında olması , ön koşul olarak aranabilir ((22 Mayıs 2014 tarihli düzenleme ile eklenmiştir)..

-Yönetmeliğin 22. maddesinde, seçimlik derslerin; bir sömestrde haftada 2 veya 4 sömestr saatlikte olduğu hükmü bağlanmıştır. Öğrenci, seçimlik derslerinde en az 70 ve en fazla 80 ECST kredi saati ders aldıklarını belgelenmeli ve sınava tabi tutulmalıdır.

- 22.05.2014 tarihli Yönetmeliğin yeni 22. maddesi, toplam (7) fıkra hükmünde şu düzenlemeler öngörülmüştür

Maddenin 1. fıkrasında;

Seçimlik derslerin, hukuk bilimleri alanındaki öğretim programlarında, bağımsız ders olarak yer alan dersler olduğu, öngörülmüştür.

Maddenin 2. fıkrasında;

Dekan tarafından onaylanmış fakülte dışında alınmış en fazla 15 ECTS kredi- puan değerine sahip seçimlik dersler, master öğretiminde geçerli sayılabileceği, hükme bağlanmıştır (22.05.2014 tarihli düzenleme ile eklenmiştir).

Maddenin 3. fıkrasında;

Seçimlik derslerin, bir sömestr esnasında haftada iki veya dört saat süreli olacağı, hükme bağlanmıştır (22.05.2014 tarihli düzenleme ile eklenmiştir).

Maddenin 4. fıkrasında;

Öğrencilerin en az 70 ve en çok 80 ECTS kredi -puan kapsamında olan seçimli dersleri takip ettiklerini ve sınavlarında başarılı olduklarını, bu meyanda en az bir seminer kaleme aldığını veya "hayali mahkemede/ yarışmaya katıldığını veya hukuk kliniğinde çalıştığını belgelemek zorunda olduğu, şart olarak öngörülmüştür (22.05.2014 tarihli düzenleme ile eklenmiştir).

Maddenin 5. fıkrasında;

Öğrencilerin seçimlik derslerin belirlenmesinde, serbesttirler. Ancak başka bir öğretim sırasında, kapsam ve karşılaştırmalı derinlik açısından önceden değerlendirme konusu yapılmış derslerin seçimi ve hesaba katılması mümkün değildir (22.05.2014 tarihli düzenleme ile eklenmiştir).

Maddenin 6. fıkrasında;

Master öğretimi için gerekli olan 90 ECTS kredi-puan değerinin üstünde olarak alınmış olduğu belgelenen dersler için, ek diploma düzenleneceği, öngörülmüştür (22.05.2014 tarihli düzenleme ile eklenmiştir).

Maddenin 7. fıkrasında;

Master öğretimi aşamasında; Bern üniversitesi veya İsviçre'nin bir başka üniversitesinden hukuk lisansı öğretimi sırasında aynı seçimlik dersi almış ve başarılı olan bir öğrenci, bu dersi 15 ECTS Kredi- puan olarak saydırabilir (22.05.2014 tarihli düzenleme ile eklenmiştir).

-Yönetmeliğin 23. maddesine göre; master öğretimi esnasında Fa-

kültede her öğrenci 20 ECST kredi notu kapsamında bir master tezi kaleme almakla yükümlüdür.

Master çalışması (tezi), en az 4.00 notu ile başarılı sayılmış olmalıdır.

22 Mayıs 2014 tarihli düzenleme ile yeni ifade tarzı değiştirilmiş hüküm olarak;

Maddenin 4. fıkrasında; “Master çalışması (tezi), en az 4.00 notu ile başarılı sayılmış olmalıdır. Yetersiz ve başarısız olarak değerlendirilmiş olan master tezi, yeni bir konu ile bir defa tekrarlanabilir. Tekrarlanmış olan yeni master tezinin iki yeni jüri üyesi tarafından başarılı olarak değerlendirilmiş olması zorunludur” hükmü konmuştur.

- Yönetmeliğin “ağırlıklı konular” kenar başlığını taşıyan 24. maddesinin, 22.05.2014 tarihli yeni düzenlenmesinin;
- 1. fıkrasında, master unvanının ağırlıklı konularda kazanılabileceği, öngörülmüştür.
- 2. fıkrasında ağırlıklı konuların (22 Mayıs 2014 tarihli düzenlemedeki ifade tarzına göre).
  - a. Başarılı olunan seçimlik dallardan seçilen derslerin, en az 40 ECTS kredi – puan değerinde ağırlıklı derslerden olması gerektiği,
  - b. Master çalışmasının, ağırlıklı konulardan seçilmiş olması, şart olduğu,
- 3. fıkrasında; Fakültenin ağırlıklı konuları ve ağırlıklı sayılacak seçimlik dersleri öğretim planında tespit edeceği, 25 ECTS kredi-puan değeri kapsamına kadar seçimlik dersleri zorunlu ağırlıklı ders ilan edebileceği, hükme bağlanmıştır.
- Yönetmeliğin 25. maddesinde özetle, seçimlik derslerin sınavlarının;
  - a. Öğretim üyesi tarafından yapılacak iki saatlik yazılı veya yirmi dakikalık sözlü sınavın yapılacağı,
  - b. Sözlü anlatım ve yazılı seminer çalışması, şeklinde olabileceği,
  - c. Sömestr esnasında sözlü anlatımlı yazılı çalışma,

- d. Yarışmalı hayali mahkeme ve hukuk kliniği çalışması, şeklinde olabileceği, hükme bağlanmıştır.
- Yönetmeliğin 27. maddesinde; master diplomasında verilen notlar ve dereceler, Yönetmeliğin 19 maddesinde; Bachelor Law için öngörülüş değerlendirme notlarının aynısı olduğu, öngörölüştür.
  - Yönetmeliğin 28. maddesinde; Bern Üniversitesi'ni başka fakültesinde okumakta olan öğrencilerin kendi yönetmelik hükümlerinde yer alan koşullar çerçevesinde, Hukuk fakültesi yarım hukuk lisansı şeklinde programda öngörölüş dersleri alabilecekleri, hükme bağlanmıştır.
  - Yönetmeliğin 29 ila 39 maddelerinde, devam edilen derslerin sınavları, sınavları yapacak öğretim üyelerini belirlenmesi, sınavlarda alınan notlar ve bunların ilanı ve notlara itiraz usulleri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.
  - Yönetmeliğin 40. maddesinde; sözlü sınavlarının hangi öğretim üyesi tarafından yapılacağı aday öğrencilere, önceden duyurulacağı, sınav sırasında bir üçüncü kişinin bulunacağı, bu kişinin sınav protokolünü hazırlaması, sınav sorularını ve verilen cevaplarını, sınavın cereyan tarzını, protokole yazması gerekmektedir.
  - Yönetmeliğin 41. maddesinde; Yazılı sınavlarda, müsaade edilmeden yardımcı kaynak kullanmasının yasak olduğu, bu yasağa aykırı davranan aday öğrencilerin notunun (1) olarak, kayda geçireleceği hükmü bağlanmıştır.
  - Yönetmeliğin 42 ile 55. maddeleri; yazılı çalışmaların tabi olduğu esaslar, öğretim tamamlanması ve tanzim olunan diplomalar, ödenecek harçlar, Dekanın yetkileri, bu yönetmelik hükümleri ile ilgili idari iptal davaları, geçici ve son hükümler ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

18.08.2011 tarihli Bern Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Doktora Yönetmeliği

Önceki yönetmeliklerdeki düzenlemelerden farklı olarak hukuk doktorası öğretimini, hukuk lisansı ve hukuk master öğretiminden ayrı düzenleyen bu yönetmelik, toplam (25) maddeden ibarettir.

Bu yönetmelik hükümleri başka bir çalışmamda ayrıca incelenecektir.

2. ZÜRİCH ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİNDE HUKUK ÖĞRETİMİ DERS PROGRAMLARI VE SINAV SİSTEMLERİ

Zürich Üniversitesi, 1833 yılında, " Universitatus Turilencis" adı altında, ilahiyat hukuk ve tıp fakültelerinde oluşan bir üniversite olarak kurulmuştur.

Zürich Hukuk Fakültesi, 1992 yılına kadar, Hukuk ve Devlet Bilimleri Fakültesi adı altında öğretim yapmış, 1992 yılında Zürich Üniversitesi Hukuk Fakültesi olarak, eğitim hizmeti vermeye başlamıştır.

I. 7 Aralık 1976 tarihli, 1956 ve 1972 tarihli Yönetmelik Hükümlerini Değiştirici "Zürich Hukuk ve Devlet Bilimleri Fakültesi" Doktora ve Lisans Yönetmeliği Hükümlerine Göre Ders Programları ve Sınav Sistemleri

- Yönetmeliğin 2. maddesinde; hukuk lisans ve hukuk doktor sınavlarına girebilmek için, öğrencinin;
    - Lise diplomasının yanında,
    - Üniversitenin hukuk fakültesinde devam ettiği ve okuduğu dersleri, seminer çalışmaları ile pratik çalışmalara devam ettiğine dair tasdikli belgeleri sunması,
    - Ara sınavları başarı ile verdiği ile ilişkin belgeleri;
- İbraz etmesi, gerekmekte olduğu hükme bağlanmıştır.

1. Yazılı Çalışmalar ve Ara Sınavlar

Yönetmeliğin 8. maddesinde, hukuk bölümünün, her öğretim yılında, farklı hukuk dallarını dikkate alarak Hukuk öğrencilerinin doktora ve lisans sınavlarına başvurularında, devam etmeleri ve belgelendirmeleri gereken yazılı olay çözümleri ile seminer çalışmaları ve pratik seminer kurslarını belirleyeceği hükme bağlanmıştır. Toplam en fazla (10) saat devam eden dört yazılı ara sınavı, yönetmeliğin 12. maddesinde öngörülmüştür:

Ara sınavların;

- (1) Roma hukuku ve Roma Hukuk Tarihi
- (2) İsviçre ve Almanya Hukuk Tarihi
- (3) Genel Kamu Hukuku ve İsviçre Kamu Hukuku
- (4) Ceza Hukuku
- (5) Şahsın Hukuku ve Aile Hukuku
- (6) Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Sorumluluk Hukuku Hariç)
- (7) Adayın seçimine göre, hukukçuları için iktisat bilgisi veya hukukçular için işletme bilgisi,

Derslerinden yapılacağı, hükme bağlanmış ve maddenin devamındaki 2. fıkrasında ise; hukuk bölümü başkanının sömestr başında kura çekerek 1-6 arasındaki hukuk dalları arasından gelecekte yapılacak ara sınavının konusu üç adet hukuk dersini belirleyeceği öngörülmüştür.

- Yönetmeliğin 13. maddesinde; ara sınav notlarının 6-1 arasında bir puan ile değerlendirileceği, yarım notların geçerli sayılacağı ,(4) notun altında olan bir notun “yetersiz” olacağı, hükme bağlanmıştır.
- Yönetmeliğin 14. maddesinde ara sınav notlarında dört dersin not toplamı (16) dan daha düşük ise veya iki daldan (4) notun altında veya bunların toplam (7) notun altında veya ikiden fazla dalın notu (4) notun altında ise, sınavın başarısız sayılacağı öngörülmüştür.
- Yönetmeliğin 15. maddesinde not listesinin adaya verilmesi ve sınavın başarılı veya başarısız olduğu kararının kendisine bildirilmesi gerektiği, öngörülmüştür

Sonradan adayın ara sınavda müsaade edilmemiş yardımcı kaynak kullandığı (kopya yaptığı) anlaşıldığı takdirde, sınavın başarısız sayılacağı ve 15. madde hükmü gereğince, düzenlenmiş belgenin iptal edileceği hükme bağlanmıştır.

Yönetmeliğin 17 ile 23 maddeleri arasında “ hukuk lisansı sınavları” düzenlenmiştir.

2. Lisans Sınavı

- Yönetmeliğin 17. maddesinde; lisans sınavlarına başvurabilmek için, en erken 7. sömestre tamamlanması ve ara sınavlar başarı ile verildikten sonra, üç sönestrinin geçmesi gerektiği,
- Aday doktora sınava gitmiş ve başarılı olamamışsa, artık lisans sınavına giremeyeceği öngörülmüştür.
- Lisans sınavlarının; yazılı sınavlar ile sözlü sınavlardan ibaret olduğu, yönetmeliğin 18.19.20 ve 21. maddelerinde, öngörülmüştür. İki adet olarak yapılan yazılı sınavlardan ilkinin 21. maddedeki 6 gruptan oluşan özel hukuk derslerinden, ikicisinin, ilkinden başarılı olunduktan sonra, kamu hukukundan oluşan (6) grup dersten yapılacağı öngörülmüştür. Sınavların en fazla beş saat süreli olacağı öngörülmüştür
- Yazılı sınavların 6 ile 1 not arasından değerlendirileceği; yarım notların geçerli olduğu, (4) den aşağı notların yeterli olmayacağı, yani başarısız sayılacağı öngörülmüştür.
- Yönetmeliğin 21. maddesinde, "sözlü sınavlar" üst başlığı altında; sözlü sınavların iki kısımdan ibaret olduğu,

Birinci kısım sınavların;

- (1) Roma Hukuku
- (2) İsviçre ve Almanya Hukuk Tarihi (Özel Hukuk Tarihi Dâhil)
- (3) İsviçre Medeni Hukuku
- (4) İsviçre Borçlar Hukuku
- (5) İsviçre Ticaret ve Kıymetli Evrak Hukuku
- (6) Uluslararası Özel Hukukun Temel Esaslarından

Diğer kısım sınavları ise;

- (1) Medeni Yargılama ve İcra -İflas
- (2) Ceza hukuku ve Ceza Usul Hukuku
- (3) İsviçre Kamu Hukuku
- (4) Genel İdare Hukuku ve İsviçre Federal İdare Hukuku

(5) Adayın aşağıdaki dallardan; birisini

- Hukuk Felsefesi
- Hukuk Sosyolojisi
- Mukayeseli Özel Hukuku
- İş Hukuku
- Fikri Haklar Hukuku
- Haksız Rekabet ve Kartel Hukuku

Dallarından birisini seçebileceği,

(6) Adayın aşağıdaki;

- Devletler Genel Hukuku, Avrupa Hukuku Dâhil,
- Kilise Hukuku
- Yeni Anayasa Tarihi
- Vergi Hukuku
- Mukayeseli Anayasa Hukuku

dallarından birisini seçebileceği öngörülmüş, ayrıca adayın her iki daldan, yazılı sınava girdiği dallardan, sözlü sınava tabi tutulamayacağı öngörülmüştür

Sözlü sınavların (15) dakika süreli olduğu hükmü bağlanmıştır.

Sözlü sınavların (15) dakika süreli olduğu hükme bağlanmıştır.

Sözlü sınavlarda başarı; 6-1 arasından alınan notlarla değerlendirilir, 4 puanın altındaki notu yetersiz, başarısız not demektir.

Sözlü sınavlarda alınan notların toplamı 20 puandan az ise veya iki dersten alınan not (4) ün altında ve bunların toplamı (7) puandan daha az ise; sınav yetersiz, yani başarısız sayılır.

3. Doktora Sınavı

- Yönetmeliğin 24. maddesinde doktora sınavına, en erken (9) sömestr tamamlandıktan sonra, bu yönetmeliğin 2. maddesinde belirtilen öğretimi gördükten sonra, başvurulabileceği, hükme bağlanmıştır.

- Yönetmeliğin 25. maddesinde; adayın hukuki bir konu üzerinde doktora tezi yazması ve tezin tesliminden itibaren 15 ay içerisinde 18 ve 21.maddelerde belirtilen esaslara göre,31 ve 32. maddelerde öngörülen yazılı ve sözlü sınavlara girmesi ve başarılı olması gerektiği öngörülmüştür. Lisans sınavlarında başarılı olan adayların iki yazılı sınav ile sözlü sınavlarından muaf olduğu, adayların geriye kalan sınav dallarından 32.maddede belirtilen sözlü sınava tezin bölüm tarafından kabulünden yarım yıl içinde girmelerinin gerektiği, lisansüstü sınavında başarılı olmuş adayların, bir doktora derecesi elde etmek için 31 ve 32. maddelerdeki sınavlara girmek hakkına da sahip oldukları, hükme bağlanmıştır.

4. Doktora Tezi

Doktora tezi, fakülte bölüm başkanı ve uzman öğretim üyesi tarafından kabul edilirse, adayın yazılı ve sözlü sınavlara girebileceği, 30. maddede hükmü bağlanmıştır.

5. Yazılı Sınavlar

Yönetmeliğin 31. maddesi uyarınca; adayın 18 ile 20. maddeler de belirtilen esaslar dâhilinde, hukuk dallarından iki yazılı çalışma yapması girmesi gerektiği öngörülmüştür.

6. Sözlü Sınavlar

Doktora adayının, yönetmeliğin 21. maddesinde belirtilen hukuk dallarında gireceği sözlü sınavlar dışında ayrıca;

- Devletler Umumi Hukuku
- Hukuk Felsefesi ve Genel Kamu Hukuku,
- Yeni Anayasa Tarihi—Mukayeseli Anayasa Hukuku, Kişiler Hukuku
- Mukayeseli Özel Hukuk,
- İş Hukuku,

Dallarından sınava girmesi gerektiği öngörülmüştür.

7. Doktora Tezinin Basımı

Adayın sınavlardan başarılı olması durumunda, doktora tezinden iki yıl içerisinde 170 adet tezi kitap olarak Zürich Santral Kütüphanesi teslim etmesi gerektiği, aksi halde Doktor Jur. Unvanını alamayacağı ve kullanamayacağı, hükme bağlanmıştır.

8. Hukuk Lisansı ve Hukuk Doktora Sınavlarının Sonuçları

Yönetmeliğin 33. maddesinde; Hukuk Lisansı Unvanı ile Hukuk Doktora Diplomalarındaki derecelerin;

- Summa Cum Laude (mükemmel)
- Magna cum laude (pekiyi)
- Cum laude (iyi)
- Rite (yeterli)

Şeklinde olacağı öngörülmüştür.

II. 20.08.2012 tarihli Bologna Sürecini Tamamlayıcı Nitelikte Düzenlenen ve Halen Yürürlükte Olan Zürich Üniversitesi Hukuk Fakültesi Bachelor ve Master Öğretimi İle Yan Dal Öğretimi Çerçeve Yönetmeliği Hükümlerine Göre Hukuk Öğretimi, Ders Programları Ve Sınav Sistemleri

Bu yönetmeliğin hükümleri, 21.05.2014 tarih ve 3.0 sayılı düzenleme ve 01.08.2017 tarih ve sayılı 5.0 sayılı düzenleme gözden geçirmelerle tekrar değerlendirilmiştir. Bu değişiklikler ve düzenlemelerin esasen usul hükümlerine ilişkin olduğu ve hukuk masteri ile ilgili düzenlemeleri yürürlükten kaldırdığı tespit edildiği için, aşağıda sadece 20.08.2012 tarihli yönetmeliğin hükümleri değerlendirilmiş ve incelenmiştir.

1. Başlangıç Hükümleri

- Yönetmeliğin başlangıç başlıklı 1 ve 2 maddelerinde; bu çerçevede yönetmeliğin Fakültenin bachelor hukuk öğretimi ile master öğretimini ve ayrıca bunlara ilaveten yan dallardaki hukuk öğretim programlarını düzenlediği

Bu yönetmeliğin yurtiçi ve yurtdışından gelen öğrenciler ile fakül-

tenin özel programlarında okuyan öğrenciler için de, kendi öğretim programlarındaki özel düzenlemeler saklı kalmak şartıyla uygulayacağı, hükme bağlanmıştır.

Fakülte tarafından, partner üniversite ile yapılan antlaşmalara göre, uygulanacak öğretim programları için, ayrı bir çerçeve yönetmelik düzenleneceği öngörülmüştür.

- Yönetmeliğin 2. maddesinde; İsviçre hukuk fakülteleri arasında doktora ve master programlarına kabul için, karşılıklı tanıma ve dersleri sayma konusunda da, bu hükümlerin tamamlayıcı hükümler olarak uygulanacağı öngörülmüştür.

Bu çerçeve yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde, fakülte kurulunun karar vermeye yetkili olduğu öngörülmüştür.

2. Öğretimle İlgili Genel Hükümler

Yönetmeliğin 3. maddesinin 1. fıkrasında; fakültenin bachelor- lisans öğretimi ile master öğretimi programlarını sunduğu öngörülmüştür. 2. fıkrada fakülte master öğretimimin standart master programı veya aşağıdaki

- pratik hukuk- hukuk pratiği,
- ekonomi veya
- kamu hukuku

Alanlarında ağırlıklı uzmanlık esasına dayalı master programı olarak sunulabileceği hükme bağlanmıştır. 3. fıkrada ise Zürih üniversitesinin başka fakültelerinde öğretim gören öğrencilerine, fakültenin bachelor - lisans ve master düzeyinde yan dal öğretimi sunacağı öngörülmüştür.

3. ECTS Kredileri ve Modüller (Birleştirilmiş Alanlar- Dersler)

- Yönetmeliğin 7. maddesinde, öğretim programında okutulan derslerin değerlendirilmesinin, Avrupa Kredi Notları Transferi sisteminde göre hesaplanacağı (ECTS) hükme bağlanmıştır.

ECTS kredi Transferi notları, yalnızca sınavlarından başarı olunmuş derslere düzenlenir ve dersin (modülün) kredi değeri tam olarak verilir. Paylı yani kısmı kredi notu verilemez.

Tam zamanlı öğretim çerçevesinde bir öğrencinin, her sömestre ortalama 30 ECTS kredi transfer notundan başarılı olmalı ve bu notu almalıdır.

Bir ECTS kredi transfer notu, ortalama 30 saatlik derse tekabül etmektedir.

Öğretim programlarında, zorunlu ve seçimsiz derslerin sayısı esas alınarak ECTS kredi transfer notları tespit edilir, hükümleri yer almaktadır.

-Yönetmeliğin 8. maddesinde “ modüle” kenar başlığı altında;

- 1. fıkrada derslerin kapsamı; içerik ve zaman açısından birbiriyle bağlantısı olan ders birlikteliği (modülü) şeklinde gruplandırılabilir.
- 2. fıkrada bir ders birliği; bir veya birkaç ders programından oluşabilir ve bir veya iki sömestr devam edebilir.
- 3. fıkrada bir modülü teşkil eden dersler dikkate alınarak modüle (dersler) devam, belli şartların ifasına bağlanabilir.
- 4. fıkrada, modüldeki derslerde başarılı olabilmek için, başarıyı gösteren devam çizelgesiyle ispatlamak gerektiği, başarılı olmada ancak, en az (4) not almış olmak veya “başarılı” değerlendirmesi notu almak gerektiği, hükme bağlanmıştır.
- 5. fıkrada, başarılı geçen modül dersleri tekrarlanmaz.

Yönetmeliğin 9. maddesinde; “ modül tipleri” kenar başlığı altında;

- a fıkrasında öğretim programında, bütün öğrencilerinin hepsini alması gereken zorunlu modüller (birleşik dersler),
- b fıkrasında önceden düzenlenmiş listede bulunan bir hukuk dalı alanından seçilecek zorunlu seçimsiz modüller (dersler) önceden hazırlanmış zorunlu

- c fıkrasında önceden hazırlanmış zorunlu seçimlik ders listesinden; yazılı olarak hazırlanacak olay çözümleri, bachelor çalışması veya master çalışması, seçilmesi gerektiği
- d fıkrasında, Universte Zürich'te okutulan dersler arasından seçilecek, seçimlik modüller öngörülmüştür.

Bu madde, modüllerin; zorunlu, zorunlu seçimlik veya seçimlik modüller olmak üzere üç tip olduğu belirtilmiştir.

- Yönetmeliğin 10. maddesinde modüllere süresinde kabul veya modüllerden ayrılmanın bağlayıcı olduğu,
- Yönetmeliğin 11. maddesinde, başka üniversitede veya yüksek okulda kazanılmış olan ECTS kredi transfer değerlerinin, ancak modülün eşdeğer olarak kabulü veya seçimlik modül olarak dahil edilmesi mümkünse, kabul edilir ve hesaba katılır, hükmü bulunmaktadır.

4. Bachelor Öğretimi Programı

- Yönetmeliğin 12. maddesinde; bachelor öğretiminin amacının, öğrencilere temel bilgiler vermek ve bilimsel ve metodik düşünme becerilerini arttırmak olduğu öngörülmüştür.
- Yönetmeliğin 13. maddesinde " Bachelor Öğretimi temel yapısı" kenar başlığı altında

1. fıkrada bachelor öğretiminin toplam 180 ECTS kredi notu ile tamamlanacağı, bunun tam öğretim süresi içerisinde altı semestr devam eden bir öğretim süresi olduğu,
2. fıkrada bachelor öğretimin, zorunlu modüller, zorunlu seçimlik modüller ve seçimlik modüllerden oluştuğu ve 60 ECTS Kredilik, Assesment (Başlangıç) aşaması (iki semestre) ile 120 ECTS kredilik esas aşamadan meydana geldiği (dört semestre),
3. fıkrada, bachelor öğretimindeki ders programlarının güz döneminde başladığı,
4. fıkrada ise, bachelor öğretimi kapsamında en az 4.0 notu ile değerlendirilmiş, bir bachelor (lisans) çalışması yazılması gerektiği,

Hükme bağlanmıştır.

- Yönetmeliğin 15. maddesinde, öğrencinin assessment aşamasındaki dersleri başarı ile verdikten sonra, “ temel esas” öğretime başlayabileceği, ancak assesment aşamasındaki en son dersin sınavından başarılı oluncaya kadar, yalnızca 18 ECTS kredilik derslere devam edebileceği hükme bağlanmıştır.
- Yönetmeliğin 16. maddesine göre; bachelor mezunu derecesini alabilmek için, öğretim programı ölçülerine göre, 180 ECTS kredi puanını başarı ile kazanmış olmalı, bu puanın en az 90 ECTS Kredisi Zürih Üniversitesinde, kazanılmış bulunmalıdır.
- Yönetmeliğin 17. maddesinde, bachelor öğrenimi başarı ile tamamlandığında, başarılı adaya “Bachelor of Law UZH” akademik unvanı vereceği, bunun unvanın kısaltmasının; “ BLaw” olacağı hükme bağlanmıştır.

5. Master Öğretimi

Yönetmeliğin 19. maddesinde “Master Öğretime Giriş” kenar başlığı altında

- Zürih Üniversitesinde “ bachelor of law” unvanı kazanmış veya
- Bir İsviçre Üniversitesi veya Üniversite Yüksekokulu’ndan “bachelor of law” unvanı kazanmış bulunan adayların, hiçbir şart ve mükellefiyet aranmadan master veya ağırlıklı hukuk pratiği veya ağırlıklı kamu hukuku master öğretime kabul edilebileceği,
- Yabancı bir ülkeden “ Bachelor of Law” veya aynı derecede kabul edilen bir devlet ve akredite edilmiş bir üniversiteden mezun olmuş adayların belli şartlar veya yükümlüklerle, en fazla 60 ECTS kredi notu tutarında master öğretime hazırlık aşamasına devam etmek ve başarılı olmak şartıyla master öğretime başlayabileceği,
- Master öğretime kayıt için aranan mezuniyet belgelerinin İsviçre üniversitelerarası Konferenz’de kabul edilen Bologna - Yönergesi Kuralları’nın 3. maddesine göre kontrol edileceği ve hesaba katılacağı, hükme bağlanmıştır.
- Adayın, Yönetmeliğin 21. maddesinin 1. fıkrasından master öğretimini toplam 90 ECTS kredi değerinde not alınmış olması şartıyla

bitirmiş olacağı, bunun üç sömestr devam eden öğretim süresine karşılık teşkil edeceği,

2. fıkrasında, master öğretimini kural olarak, zorunlu seçimlik ve seçimlik modüllerinden (ders birlikteliklerinden) oluştuğu,

3. fıkrasında; master öğretimi esnasında, bir veya birden çok en az 4.0 notu ile değerlendirileceği, toplam 18 ECTS değerinde master çalışmalarının (yazılı çalışmalar, moon Courts ve saire çalışmaları) yazılmış ve yapmış olması gerektiği hükme bağlanmıştır.

Yönetmeliğin 22. maddesinde; en az 90 ECTS kredi transfer notu almış olan adayın master öğretim programını başarı ile tamamlamış ve adayın master derecesini kazanmış olacağı, hükme bağlanmıştır.

Yönetmeliğin 23. maddesinde ise; master programını başarı ile tamamlayan adayın "Master of Law UZH" unvanı kazanmış olacağı, kısaltılmış unvanının ise MLaw" şeklinde olacağı öngörülmüştür.

3. ANKARA ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİNDE HUKUK ÖĞRETİMİ DERS PROGRAMLARI VE SINAV SİSTEMLERİ

1925 yılında Atatürk döneminde öğretime başlamış bulunan Anakara Hukuk Fakültesi'nde, hukuk öğretimi programlarını ve sınav sistemlerine değerlendirmek ve diğer fakülte programları ile mukayese edebilmek için, 06.11.1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun yürürlükten tarihinden önce ve sonra yürürlükte olan fakülte ve üniversite yönetmelik hükümlerini ayrı ayrı incelemek gerekmektedir

I. 13 Nisan 1964 tarihli, 1979 yılına kadar birçok defa değişikliğe uğramış, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Lisans Öğretim ve İmtihan Yönetmeliği Hükümlerine Göre Ders Programları Ve Sınav Sistemleri

1. Öğretim Süresi ve Lisans Öğretimin Oluşumu

Yönetmeliğin 1. maddesinde hukuk lisansı öğretiminin süresinin dört yıl olduğu, lisans öğretiminin,

- Dersler

- Pratik çalışmalar

- Seminerlerden

Oluştuğu,

Her öğrencinin, lisans öğretimini altı (6) yıl içinde tamamlamak zorunda olduğu, meşru ve makbul mazereti olmaksızın, bu süre içerisinde tamamlamayacakları anlaşılan öğrencilerin fakülteyle ilişkisinin kesileceği, ayrıca birbirini izleyen iki yıl içinde, ikinci sınıfa geçemeyen birinci sınıf öğrencilerinin fakülteyle ilişkilerinin kesileceği, hükme bağlanmıştır.

- Yönetmeliğin 2. maddesinde derslere 5 Kasım'da başlanacağı ve 18 Mayıs'ta son verileceği,

Öngörülmüştür.

- Yönetmeliğin 3. maddesinde, derslerin esas dersler ve seçimlik dersler olmak üzere iki gruba ayrıldığı, her sınıfın dersleri ve bunlara ayrılan saatlerinin, bu yönetmeliğe ekteki cetvelde gösterilmiş olduğu, hükme bağlanmıştır.

Yönetmeliğin 4. maddesinde; derslere devamın mecburi olduğu ve seçimlik derslerin en geç 15 Aralık tarihine kadar yazılı olarak bildirilmesinin gerektiği, bildirilmezse, 31 Aralık tarihine kadar dekanlıkça tespit edilen derslerin fakültede ilan edileceği,

Öngörülmüştür.

2. Pratik Çalışmalar

- Yönetmeliğinin 6. maddesi pratik çalışmasının mecburi olduğu, ekli cetvelde gösterildiği öngörülmüştür.

- Yönetmeliğin 6. maddesinde, pratik çalışmalara katılmanın mecburi olduğu, alınan notların imtihanlarda dikkate alınacağı,

- Yönetmeliğin 8. maddesinde, her ders için yılda en az bir kompozisyon veya yazılı yoklama yapılacağı, alınan notların sınavları da dikkate alınacağı, öngörülmüştür.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1972 tarihli Yönetmelik Uyarınca Ders Programı

<u>Birinci Sınıf</u>	<u>Saat</u>
Hukuk Başlangıcı	3
Roma Hukuku	4*
Anayasa Hukuku	4*
Medeni Hukuk	5*
Ekonomi	4*
Siyasi Tarih	2
	22
<u>İkinci Sınıf</u>	<u>Saat</u>
Borçlar Hukuku (Genel Hükümler)	4*
İdare Hukuku	3*
Ceza Hukuku (Genel Hükümler)	4*
Devletler Umumi Hukuku	4*
Ekonomi	4*
Türk Hukuk Tarihi (Müesseseler ve Genel Hukuk Tarihi Dâhil)	3
Maliye	2
	24
<u>Üçüncü Sınıf</u>	<u>Saat</u>
Borçlar Hukuku (Özel Hükümler)	2*
Medeni Usul Hukuku	4*
Vergi Hukuku	2*
Medeni Hukuk (Eşya Hukuku)	4*
İdare Hukuku (İdare Kaza)	2*
Ceza Hukuku (Özel Hükümler)	2*
Ticaret Hukuku (Ticari İşletme, Şirketler Hukuku)	4*
Hukuk Felsefesi	2
Seçimlik Dersler:	
Ekonomi Doktrinleri	
Adalet Psikolojisi	1
İstatistik	
İşletme Ekonomisi	
	23

<u>Dördüncü Sınıf</u>	<u>Saat</u>
Kamu Hukuku	3
Ticaret Hukuku (Ticari Senetler, Deniz Ticareti Hukuku, Sigorta Hukuku)	5*
İcra ve İflas Hukuku	3*
Hukuk Sosyolojisi	2
Devletler Hususi Hukuku	3*
Ceza Usulü Hukuku	3*
İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik	3*
Medeni Hukuk (Miras Hukuku)	2*
Adli Tıp	1
Seçmeli Dersler:	
a. Fikri Haklar	1
b. Toprak Hukuku	
c. Mukayeseli Medeni Hukuk	
	26

(*) Her hafta pratik çalışmalar yapılması mecburi dersler

3. Seminer Çalışmaları

- Yönetmeliğin 9. maddesinde seminer çalışmalarının ihtiyarı olduğu, öngörülmüştür.
- Yönetmeliğin 11. maddesinde seminerler ödevleri başarılı sayılan öğrencilere, "Lisans semineri sertifikası" verileceği hükmü bağlanmıştır (Doktora öğretimi yapabilmek ve kayıt olabilmek için, ilgili yönetmeliğini 2/a maddesi gereğince üç lisans seminer sertifikası almış olmak şarttır.)

4. İmtihanlar

- Yönetmeliği 12. maddesinde; imtihanların birinin yaz, diğerinin güz mevsiminde yapılacağı ve telafi imtihanlarının hangi şartlarda açılacağı hükme bağlanmıştır.
- Yönetmeliğin 14. maddesinde sınavların fakültede yapılacağı,
- Yönetmeliğin 15. maddesinde, her öğrencinin ancak bir ders yılında devam ettiği sınıfın imtihanına girmek hakkına haiz olduğu, ikinci sınıfa geçebilmek için, öğrenci birinci sınıfta okutulan bü-

tün derslerin imtihanlarını, başarmış olmasının şart olduğu, buldukları, sınıfta okutulan derslerin imtihanlarını başaramamış olsa bile II ve III. Sınıf öğrencilerinin, bir üst sınıfın derslerine devam edebileceği, ancak üçüncü sınıf öğrencilerinin ikinci sınıfta okutulan bütün dersleri başarmadıkça dördüncü sınıf derslerine devam edemeyeceği gibi ceza hukuku genel hükümler dersinin imtihanını başarmadıkça, ceza hukuku özel hükümler, borçlar hukuku genel hükümleri imtihanını başaramadıkça, borçlar hukuku özel hükümler ve idare hukuku imtihanı başaramadıkça, idari kaza dersinden imtihana giremeyecekleri, hükme bağlanmıştır.

- Yönetmeliğin 18. maddesinde; yazılı imtihan süresinin en çok dört saat olduğu, cevap kâğıdının kimlik belirtilen kısmının kapatılacağı, cevaplar için verilecek kâğıt sayısını öğretim üyesinin tespit edeceği, öngörülmüştür.
- Yönetmeliğin 21. maddesinde kopya çeken öğrenci hakkında disiplin soruşturması açılacağı
- Yönetmeliğin 22. maddesinde cevaplara verilecek numaraların "geçer" ve "geçmez" diye ikiye ayrıldığı, geçen numaraların 60'dan 100'e kadar, geçmeyen numaraların ise, o ' (sıfır'dan) 50'e kadar olduğu, değerlendirmede buçuklu not verilmeyeceği,
- Sınıf geçme dersinin tespitinde, o sınıfta okutulan derslerden, mezuniyet derecesinin tespitinde fakültede okutulan bütün derslerden alınan numaraların ortalamasının esas alınacağı, ortalamanın hesabında,
  - 60'dan 69a kadar "orta"
  - 70'den 84' kadar "iyi"
  - 85'den yukarısına "pekiyi"
 sayılacağı öngörülmüştür.
- Yönetmeliği, 27. maddesinde, yazılı olarak yapılacak imtihanlar bitmeden özlü imtihanlara başlanamayacağı,
- Yönetmeliğin 29. maddesinde; sözlü imtihana girecek öğrencilerin gruplara ayrılacağı, gerekirse gruptan oluşan bölümlere ayrılacağı hükme bağlanmıştır.

- Yönetmeliğin 30. maddesinde sözlü sınavların aleni olduğu, her öğrenciye en az iki soru sorulacağı, öğrencinin imtihan fişine yazılacağı veya yazdırılacağı, önceki dönemde okutulan derslerden sınavda soru sorulabileceği, imtihan masasına en çok üç öğrencinin alınacağı öngörülmüştür.

II. Master Öğretimi ile Doktora Öğretimi Yönetmelikleri

Ankara Hukuk Fakültesi'nin, Fakülte Kurulu'nca çıkarılmış, 1975 tarihli Yüksek Lisans Master Yönetmeliği ile 03.08.1973 tarihli Doktora öğretimi ve sınav yönetmeliği mevcuttur. Bu yönetmeliklerin hükümleri, 2547 sayılı YÖK Kanunu yürürlüğe girdikten sonra Üniversitelerarası Kurul'ca konulmuş çerçeve "lisansüstü eğitim ve öğretim" yönetmeliği ve üniversitenin "Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği" hükümlerinin yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

4. 10.06.2010 TARİHLİ ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖN LİSANS VE LİSANS EĞİTİM- ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ HÜKÜMLERİ UYARINCA, HUKUK FAKÜLTESİNDE YAPILAN HUKUK ÖĞRETİMİ VE SINAV SİSTEMLERİ (BOLOGNA SÜRECİNE UYUMU SAĞLANAMAMIŞTIR.)

Ankara Üniversitesi'ne bağlı fakülte, devlet konservatuvarı ile yüksekokullarında ön lisans ve lisans öğretimi ve sınavlarda uygulanacak kuralları düzenleyen bu yönetmelikte hukuk fakültesindeki hukuk öğretimi ve sınav sistemleri ile ilgili çerçeve hükümler mevcuttur.

I. Öğretim Dönemleri ve Süreleri

- Yönetmeliğin 6. maddesinin 1. fıkrasında üniversiteye bağlı fakültelerde... Eğitim öğretimi, fakülte kurullarının önerisi ile senato kararı ile belirlenen eğitim öğretim programına ve akademik takvime göre uygulanacağı,

2. fıkrada; akademik takvim süresi içinde eğitim öğretim yarıyıl esasına göre yapılacağı ilgili kurulların önerisi ve senatonun onayı ile derslerin yıllık olarak da okutulabileceği, eğitim öğretim süresinin bir yılda güz ve bahar olmak üzere en az on dörder haftalık iki yarıyıldan oluştuğu hükme bağlanmıştır.

- Yönetmeliğin 7. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde; hukuk fakültesinde öğretim süresinin (4) yıl olduğu, (ç) bendinin 3. alt bendinde, dört yıllık lisans programlarının, yedi yıl içerisinde tamamlanarak, mezun olunmasının esas olduğu (aflarla bu süreler sonsuza yönelik hale geliyor) hükme bağlanmıştır.

II. Öğretim Programlarının Düzenlenmesi

- Yönetmeliğin 9. maddesinde Fakült'ede okutulacak zorunlu ve seçmeli derslerin kurumsal ve /veya uygulamalı olarak yapılacağı, bunların haftada on beş ders saatinden az otuz ders saatinden çok olmamak kaydıyla kurullarca (ilgili fakülte kurulunca) belirleneceği, kuramsal ve uygulamalı dersler içinde, seminer ve mezuniyet çalışması gibi çalışmaların yer alabileceği, programlarda yer alacak kuramsal ve uygulamalı derslerin yarıyıllara dağılımı ve içeriklerinde ders öğrenme kazanımları ve ders kredilerinde yapılacak değişikliklerin, bölüm/anabilim dalının önerisiyle ilgili kurullarca düzenleneceği ve senatonun onayından sonra kesinleşeceği her öğrenciye ilgili yönetim kurulundan danışman atanacağı, öğrencinin izleyeceği, derslerde yapılacak değişiklikler, koşullu dersler, üst sınıftan (yarıyıldan) alınacak derslerin, danışmanın onayı ile kesinleşeceği öngörülmüştür.
- Yönetmeliğin 10. maddesinde " yan dal programı", 11. maddesinde "çift ana dal programı açılmasının esasları ve şartları hükme bağlanmıştır.

Bu program gereğince okutulacak derslerin, dönemlere göre dağılışı aşağıdaki gibidir.

1. SINIF 1. SÖMESTR	SAAT
ANAYASA HUKUKU	4
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ	2
SEÇİMLİK DERSLER:	
a. HEYKEL	
b. RESİM	2
c. MÜZİK	
d. BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	
MEDENİ HUKUK	4

1. SINIF 1. SÖMESTR	SAAT
İKTİSAT	3
HUKUK BAŞLANGICI	2
ROMA HUKUKU	3
YABANCI DİL:	
a. İNGİLİZCE	2
b. ALMANCA	
c. FRANSIZCA	
TÜRK DİLİ	2
BİLGİSAYARA GİRİŞ	2
1. SINIF 2. SÖMESTR	SAAT
ANAYASA HUKUKU	4
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ	2
SEÇİMLİK DERSLER:	
HEYKEL	
RESİM	2
MÜZİK	
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	
MEDENİ HUKUK	4
İKTİAT	3
HUKUK BAŞLANGICI	2
ROMA HUKUKU	3
YABANCI DİL:	
a. İNGİLİZCE	2
b. ALMANCA	
c. FRANSIZCA	
TÜRK DİLİ	2
BİLGİSAYARA GİRİŞ	2
2. SINIF 1. SÖMESTR	SAAT
KAMU MALİYESİ	2
GENEL KAMU HUKUKU- GENEL DEVLET TEORİSİ	2

2. SINIF 1. SÖMESTR	SAAT
SEÇİMLİK 1. GRUP DERSLER:	
a. KRİMİNOLOJİ	
b. BİLİŞİM CEZA HUKUKU	
c. AVRUPA BİRLİĞİ KURUMSAL HUKUKU	
d. KARŞILAŞTIRMALI HUKUK	3
e. ÇEVRE HUKUKU	
f. FİKRİ HAKLAR	
g. SAĞLIK HUKUKU	
SEÇİMLİK 2. GRUP DERS:	
a. HUKUK VE EDEBİYAT	
b. HUKUKTA KADIN	
c. SİYASİ TARİH	2
d. SİYASİ DÜŞÜNCEER TARİHİ	
e. ÇOCUK HUKUKU	
İDARE HUKUKU	4
BORÇLAR HUKUKU GENEL HÜKÜMLER	
CEZA HUKUKU GENEL HÜKÜMLER (3 SAAT)	3
MİLLETLER ARASI HUKUK (2 SAAT)	2
TÜRK HUKUK TARİHİ (2 SAAT)	2
2. SINIF 2. SÖMESTR	SAAT
KAMU MALİYESİ	2
GENEL KAMU HUKUKU – GENEL DEVLET TEORİSİ	2
SEÇİMLİK 1. GRUP DERSLER	3
*SERMAYE PİYASASI HUKUKU	
*SOSYOLOJİYE GİRİŞ	
*ANAYASA YARGISI	
*AVRUPA SÖZLEŞMELER HUKUKU	
*TÜRKİYE – AB İLİŞKİLERİ	
SEÇİMLİK 2. GRUP DERS	2
*SİYASİ TARİH II	
*TOPRAK HUKUKU	
*TAŞINMAZ KÜLTÜREL VE DOĞA VARLIKLARI HUKUKU	
İDARE HUKUKU	3
BORÇLAR HUKUKU GENEL HÜKÜMLER	4
CEZA HUKUKU GENEL HÜKÜMLER	3

2. SINIF 2. SÖMESTR	SAAT
MİLLETLER ARASI HUKUK	2
TÜRK HUKUK TARİHİ	2
YABANCI DİL (SEÇİMLİK)	2
*İNGİLİZCE	
*ALMANCA	
*FRANSIZCA	

3. SINIF 1. SÖMESTR	SAAT
BORÇLAR HUKUKU ÖZEL HÜKÜMLER	2
İDARİ YARGILAMA USULÜ	2
SEÇİMLİK 1. GRUP DERS	
*ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU	
*KAMU İHALE HUKUKU	3
*ORMAN HUKUKU	
*AVRUPA HAKSIZ FİİLLER HUKUKU	
SEÇİMLİK 2. GRUP DERSLER	
*DENİZ KAMU HUKUKU	3
*TELEKOMÜNİKASYON HUKUKU	
CEZA HUKUKU ÖZEL HÜKÜMLER	2
HUKUK FELSEFESİ	2
TİCARET HUKUKU	3
EŞYA HUKUKU	3
HUKUK SOSYOLOJİSİ	2
MEDENİ USUL HUKUKU	3
VERGİ HUKUKU	2

3. SINIF 2. SÖMESTR	SAAT
BORÇLAR HUKUKU ÖZEL HÜKÜMLER	2
İDARİ YARGILAMA USULÜ	2
SEÇİMLİK 1. GRUP DERS	
*TÜKETİCİNİN KORUNMASI HUKUKU	
*SPOR HUKUKU	3
*DENİZ KAMU HUKUKU	

3. SINIF 2. SÖMESTR	SAAT
SEÇİMLİK 2. GRUP DERSLER	
*REKABET HUKUKU	
*KAMU HARCAMALARI HUKUKU	3
*ORMAN HUKUKU	
*ULUSLARARASI ELEKTRİK TAŞIMA HUKUKU	
CEZA HUKUKU ÖZEL HÜKÜMLER	2
HUKUK FELSEFESİ	2
TİCARET HUKUKU	3
EŞYA HUKUKU	3
HUKUK SOSYOLOJİSİ	2
MEDENİ USUL HUKUKU	3
VERGİ HUKUKU	2
4. SINIF 1. SÖMESTR	SAAT
CEZA USUL HUKUKU	3
SEÇİMLİK DERSLER	
*SOSYAL SİGORTALAR HUKUKU	3
*HUKUK KLİNİKLERİ VE İNSAN HAKLARI HUKUK KLİNİĞİ	
ADLİ TIP	
KIYMETLİ EVRAK HUKUKU (2 SAAT)	
GENEL KAMU HUKUKU İNSAN HAKLARI	2
MİRAS HUKUKU	2
İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU	3
MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK	3
DENİZ TİCARETİ – SİGORTA HUKUKU	2
İCRA-İFLAS HUKUKU	3
4. SINIF 2. SÖMESTR	SAAT
CEZA USUL HUKUKU	3
SEÇİMLİK DERSLER	
*ENERJİ ÖZEL HUKUKU	3
ADLİ TIP	
KIYMETLİ EVRAK HUKUKU	

4. SINIF 2. SÖMESTR	SAAT
GENEL KAMU HUKUKU İNSAN HAKLARI	2
MİRAS HUKUKU	2
İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU	3
MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK	3
DENİZ TİCARETİ – SİGORTA HUKUKU	2
İCRA-İFLAS HUKUKU	3

III. Derslerin Kredi Değerleri

-Yönetmeliğin 13. maddesinde; bir dersin kredi değerinin, dersin kuramsal ders saatinin tamamından oluştuğu, yıllık verilen derslerin, o dersin her bir yarıyıldaki kredilerinin toplamıyla belirleneceği, alınan derslerin AKTS'ye tekabül eden kredi değerlerinin, bu yönetmelikteki esaslar çerçevesinde ilgili Akademik birimin önerisi ilgili kurulun kararı ve senatonun onayı ile belirleneceği;

hükme bağlanmıştır.

IV. Ders Alma Ve Alınan Derslerin Transfer Edilmesi

-Yönetmeliğin 14. maddesinde, öğrencinin fakülte dekanlığından izin almak şartıyla, üniversitenin diğer fakültesinden, yurtiçindeki yükseköğretim kurumlarından ve denkliği kabul edilmiş veya öğrenci değişim programlarına dâhil edilmiş yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından ders alabileceği ve bunların kredi değerleri ile birlikte transfer ettirebileceği öğrencinin almış olduğu derslerin, kredi değerlerinin, öğrenci durum belgesinde yer alacağı öngörülmüştür.

V. Ders Alma ve Bırakma Koşulları

-Yönetmeliğin 15. maddesinde, ders alma ve bırakmanın koşulları düzenlenmiş, ezcümle; öğrencinin bir yarıyıldaki programına alabileceği derslerin 15'den az ve 30'dan çok olamayacağı, birinci ve ikinci yarıyıl (birinci sınıf) öğrencilerinin genel not ortalamasına bakılmaksızın, kayıtlı olduğu programdaki bütün dersleri almakla yükümlü olduğu,

- İkinci yarıyıl/birinci sınıf sonundan itibaren öğrencinin yeni ders genel akademik başarı not ortalamasının en az 1.80 olması gerektiği

- Öğrencinin üçüncü yarıyıl/ikinci sınıftan itibaren haftalık ders saati aralığında kalmak ve danışmanın onayı ile akademik ortalaması 2.00-2.49 arasında ise, bir ders, 2.50-3.49 arasında ise, iki ders, 3,50 ve üzerinde ise, 30 ders saati ile sınırlı olmak kaydıyla istediği sayıda ders alabileceği, öngörülmüştür.

VI.Sınavlar ve Değerlendirme

-Yönetmeliğin 16. maddesinde; sınavların;

- Ara sınav
- Yarıyıl sonu/yılsonu sınavı
- Bütünleme sınavı
- Ek sınav
- Staj sonu sınavı
- Mazeret sınavı ve muafiyet sınavı,

olmak üzere (7) türden ibaret olduğu,

Ara sınavlarına ilişkin esaslar olarak bir ders için, her yarıyıldaki (yılıda en az bir ara sınavı) yapılmak koşuluyla ara sınavların sayısının ilgili kurul kararı ile belirleneceği, ara sınav notunun ağırlığı %40 üzerinde belirlendiği durumlarda en az iki ara sınavın yapılması gerektiği,

Öngörülmüştür.

- Yarıyıl/yılsonu sınavlarına ilişkin olarak, bir dersin yarıyıl yılsonu sınavının %70 devam etmiş olma koşulu ile sınava girme hakkına sahip olunacağı, öngörülmüştür.

Bütünleme sınavına ilişkin olarak ;

Bir öğretim yılı güz ve bahar yarıyılında yılsonu sınavına girme hakkı kazandığı halde sınava girmeyenler veya sınavın girilen ders/ derslerden DC ve daha düşük not alan öğrencilerin bütünleme sınavına girme hakkının bulunduğu, bu sınavlarda alınan notların yarıyıl sonu/yılsonu sınavı puanı gibi değerlendirileceği bütünleme sınavı için, mazeret sınavının kabul edilemeyeceği öngörülmüştür.

Ara sınıflardaki başarısız öğrencilere tek ders sınavı hakkının tanınabileceği,

Mazeret sınavına ilişkin olarak ara sınav, yeni yıl/yılsonu yıllık okutulan dersler için yılsonu sınavı için mazeret sınavının kabul edilebileceği, mazeretli oldukları halde, sınava girenlerin, sınavlarının geçersiz sayılacağı öngörülmüştür.

VII. Ders Başarı Notları

-Yönetmeliğin 17. maddesinde; öğrencilerin aldıkları derslerde gösterdikleri başarı için harf notlarından birinin verileceği bu notların ders başarı notu olarak adlandırılacakları, ders başarı notunun verileceği, ara sınavı ile yarıyıl sonu/yılsonu bütünleme sınav puanlarının birlikte değerlendirilmesi ile elde edilen, sonucun notun öğrencinin akademik başarı durumunu göstereceği, sınavların mutlak veya bağlı ölçütlere göre değerlendirileceği,

Harf notuna ilişkin esaslar olarak harf notlarının 100 puan üzerinden karşılıkları ve katsayılarının;

Puanlar	Notlar	Katsayılar
90-100	AA	4.0
85-89	BA	3.5
80-84	BB	3.0
75-79	CB	2.5
70-74	CC	2.0
65-69	DC	1.5
60-64	DD	1.0
50-59	FD	0.5
49 ve Aşağısı	FF	0.0

Olduğu öngörülmüştür.

VIII. Derslerden Başarılı Olma Durumu

-Yönetmeliğin 19. maddesinde bir öğrencinin yarıyıl/yılda aldığı derslerden başarılı sayılabilmesi için;

- Başarı not ortalaması veya genel akademik not ortalamasının en az 2.00 olması gerekir. Bu öğrenciler FD ve FF aldıkları dersler dışındaki derslerden başarılı sayılır.

- Not ortalaması 2.00 altında olan öğrenciler, o yarıyıl/yılda başarı olduğu CC ve üstünde aldığı notlardan başarılı, (DC) ve (DD) aldığı derslerden başarısız sayılacağı, öğrencinin (FD) ve (FF) aldığı derslerden her koşulda başarısız olacağı, öngörülmüştür.

IX. Ders Tekrarı

- Yönetmeliğin 20. maddesi uyarınca öğrenci, 19. maddede belirtilen esaslara göre, başarısız olduğu dersleri tekrarlamak durumundadır.

X. Bitirme Derecesi

Yönetmeliğin 22. maddesinde uyarınca, kayıtlı olduğu programın (fakültenin) tüm derslerini, bu yönetmelik hükümlerine göre başarı ile tamamlayan ve genel akademik başarı notu 2.00 veya daha yüksek olan öğrenci diploma almaya hak kazanacaktır.

5. 08.08.2017 TARİHLİ ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖN LİSANS VE LİSANS EĞİTİM- ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ HÜKÜMLERİ UYARINCA, HUKUK FAKÜLTESİNDE YAPILAN HUKUK ÖĞRETİMİ, DERS PROGRAMLARI VE SINAV SİSTEMLERİ ((BOLOGNA SÜRECİNE UYUMU SAĞLANMAMIŞTIR)

I. Yönetmeliğin Tamamı Hakkında Açıklamalar

Yönetmelik hükümleri toplam (6) bölümde halinde düzenlenmiştir.

Birinci Bölümünde; “Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar” başlığı altında 1 ile 4. madde hükümleri yer almaktadır.

İkinci bölümünde; “Öğrenci Kayıt Kabul İşlemleri, Eğitim-Öğretime İlişkin Esaslar” başlığı altında 5 ile 25. maddeler yer almaktadır.

Üçüncü bölümünde; “Sınavlar” başlığı altında 26 ile 43. madde hükümleri öngörülmüştür.

Dördüncü Bölümünde; “Değerlendirmeler” başlığı altında 26 ile 34. madde hükümleri yer almış durumdadır.

Beşinci bölümünde; “Kayıt Dondurma, İlişik Kesme, Ayrılma ve Diplomalara” başlığı altında, 44 ile 49 maddeler arasındaki hükümler yer almış bulunmaktadır.

Altıncı bölümde; “Çeşitli ve Son Hükümler” başlığı altında, 50 ile 55. madde hükümleri yer almaktadır.

Yönetmeliğin Birinci ve İkinci Bölümlerindeki düzenlemeler, amaç ve kayıt ve kabul ile ilgili genel hükümler niteliğinde olduğu için, aşağıda değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

Ayrıca, Fakülte Kurulu tarafından düzenlenecek ve kararlaştırılacak, öğretim programları, bir sömestr veya bir yıllık dönemde okutulacak, 10.06.2010 tarihli Yönetmelik hükümlerine göre, kararlaştırılan ve okutulan derslerle ayniyet arz ettiğinden, burada tekrar değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

II. Sınavlar

Sınavlar; Yönetmeliğin üçüncü bölümünde ; “Sınavlar” başlığı altında, 26 ile 43. madde hükümleri öngörülmüştür.

Yönetmeliğin 26. maddesinde toplam (11) fıkra halinde sınav türleri ve sınavlarla ilgili esaslar düzenlenmiştir:

Sınavlar; ara sınavı, yarıyıl sonu/yılsonu sınavı, bütünleme sınavı (Hukuk, Tıp, Diş Hekimliği programlarının yıllık dersleri için), tek ders sınavı, staj sonu sınavı, mazeret sınavı, muafiyet sınavı, mezuniyete üç ders sınavı ve azami öğrenim süresi sonundaki ek sınavlardır.

Bu sınavlar sırasıyla;

- Ara sınavlar, 27. maddede,
- Yarıyıl sonu/yılsonu sınavları, 28. maddede,
- Bütünleme sınavları, 29. maddede,
- Tek sınavı, 30. maddede;
- Staj sonu sınavı,
- Mazeret sınavı, 31. maddede;
- Muafiyet sınavı,32. maddede,
- Mezuniyette üç ders sınavı, 33. maddede
- Azami öğretim süresi sonundaki ek sınavlar, 34. maddede, olmak üzere (9) türden ibaret olmak üzere hükme bağlanmıştır.

III. Değerlendirme ve Ders Başarı Notları

-Yönetmeliğin 35. maddesinin 1. fıkrasında; “ Öğrencilere aldıkları derslerde gösterdikleri başarı için harf notu verilir ve bu notlar ders başarı notu olarak adlandırılır” hükmü öngörülmüştür.

-Yönetmeliğin 35. maddesinin 2. fıkrasında; “Ders başarı notu, ara sınavı ile yarıyıl sonu/yılsonu/bütünleme sınav puanlarının birlikte değerlendirilmesiyle elde edilir ve bu sonuç öğrencinin akademik başarı durumunu gösterir” kuralı yer almaktadır.

Harf notları ve statülerine ilişkin esaslar şunlardır:

a) Harf notlarının 100 puan üzerinden karşılıkları ve katsayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Harf notuna ilişkin esaslar olarak harf notlarının 100 puan üzerinden karşılıkları ve katsayılarının;

Puanlar	Notlar	Katsayılar
90-100	AA	4.0
85-89	B1	3.5
80-84	B2	3.25
75-79	B3	3.00
70-74	C1	2.75
65-69	C2	2.50
60-64	C3	2.00
50-59	F1	1.50
	F2	0.00
49 ve Aşağısı	F3	0.00
	F4	0.00

b) Harf notlarının açıklaması aşağıdaki şekildedir:

1) F3: Yarıyıl/yılsonu sınavına girme hakkı olduğu halde sınava girmedi, başarısız.

2) F4: Devamsızlık nedeniyle yarıyıl/yılsonu sınavı ve bütünleme sınavına girme hakkı yok, başarısız.

3) F1, F2, F3, F4 notları, not ortalamaları hesabında ilgili katsayılarına göre ortalamaya katılır.

IV. Derslerden Başarılı Olma Durumu

-Yönetmeliğin 37. maddesinin;

1. fıkrasında; “Bir öğrenci bir yarıyılıda/yılıda, (C3) ve üstünde harf notu aldığı derslerden başarılı, (F1), (F2), (F3) ve (F4) harf notu aldığı derslerden ise başarısız sayılır” hükmü bağlanmıştır.

2. fıkrasında; “Yarıyıl /yılsonu sınavından 100 üzerinden 49,99 ve altı puan alan öğrenci başarısız sayılır ve F2 harf notu alır” hükmü yer almaktadır.

V. İlişik Kesme Durumları

Yönetmeliğin öğrencinin kaydının silinmesini gerektiren durumlar 45. maddesinde , (10) fıkra halinde aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

(1) İlişik kesme işlemleri ilgili yönetim kurulu kararıyla yapılır.

(2) Öğrenciler, bir yıl süreli yabancı dil hazırlık sınıfı hariç, kayıt olduğu programa ilişkin derslerin verildiği dönemden başlamak üzere, her dönem için kayıt yaptırıp yaptırmadığına bakılmaksızın;

a) Öğrenim süresi iki yıl olan ön lisans programlarını azami dört yıl,

b) Öğrenim süresi dört yıl olan lisans programlarını azami yedi yıl,

c) Öğrenim süresi beş yıl olan lisans programlarını (diş hekimliği, eczacılık ve veteriner hekimliği) azami sekiz yıl,

ç) Öğrenim süresi altı yıl olan lisans programlarını (tıp doktorluğu) azami dokuz yıl içinde tamamlamak zorundadırlar.

(3) Azami öğrenim süresi sonunda kayıtlı bulunduğu eğitim-öğretim programı için ilgili kurullarca belirlenen yükümlülükleri yerine getirmeyen öğrencilerin Üniversite ile ilişkisi kesilir.

(4) Azami öğrenim süresi içinde katkı payı veya öğrenim ücretinin ödenmemesi ile kayıt yenilenmemesi nedeniyle öğrencilerin ilişkileri kesilmez. Ancak dört yıl üst üste kayıt yenilenmemesi ve katkı payı/ öğrenim ücretinin ödenmemesi durumunda Yönetim Kurulunun kararı ve YÖK'ün onayıyla öğrencilerin Üniversite ile ilişkisi kesilir.

(5) Azami öğrenim süresi sonunda yapılan ek sınavlarda;

a) Mezuniyet için kalan başarısız ders sayısı altı veya daha fazla olanların,

b) Sınırsız ek süre hakkı tanınanlardan, üst üste veya aralıklı olarak toplam üç eğitim öğretim yılı kayıt yaptırmayanların,

c) 34 üncü maddenin birinci fıkrasının (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen ek süreler sonunda mezuniyet için birden fazla dersi kalanların Üniversite ile ilişkisi kesilir.

(6)Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliğine göre yükseköğretim kurumundan çıkarılma cezası almış veya herhangi bir nedenle kamu görevinden çıkarılmış olan öğrencilerin Üniversite ile ilişkisi kesilir.

(7) Öğrencilerin kendi istekleri ile kayıtlarını sildirmiş olmaları durumunda Üniversite ile ilişkisi kesilir.

(8) Sağlık nedeniyle öğrenimine devam edemeyeceğinin Üniversite hastanesinden veya diğer sağlık kuruluşlarından alınacak sağlık raporu ile belgelenmesi ve raporunun ilgili yönetim kurulu tarafından kabul edilmiş olması nedenleriyle öğrencilerin Üniversite ile ilişkisi kesilir.

(9) Öğretim dili tamamen veya kısmen yabancı dil olan programların hazırlık sınıfını iki yıl içinde başarı ile tamamlayamayan öğrencilerin programdan ilişkisi kesilir.

(10) Gerçeğe aykırı veya yanıltıcı beyan ve belgelerle kayıt yaptıran ve/veya eksik belgeleri olduğu halde bu belgeleri zamanında teslim etmeyen kayıtlı öğrencilerin Üniversite ile ilişkisi kesilir.

VI. Başarılı Öğrenciye Verilecek Diplomalar

-Yönetmeliğin 48. maddesinin 1.fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde;

Üniversite tarafından verilen diplomalar şunlardır:

a) Dört yarıyıl (iki yıl) süreli eğitim-öğretim yapılan meslek yüksekokulları programları için ön lisans diploması,

b) Sekiz yarıyıl (dört yıl) süreli eğitim-öğretim yapılan lisans ve çift anadal programları için lisans diplomasının verileceği hükme bağlanmış, ancak diploma yer alması gereken bilgiler hakkında bir düzenleme, öngörülmemiştir.

VII. Özel Öğrencilik Statüsü

-Yönetmeliğin “ Özel öğrencilik” başlığını taşıyan 52.maddesinde; (yönetmeliğin,“Yatay geçişi “ düzenleyen 19. maddesi ile “ dikey geçişi” düzenleyen 20. Hükme dışında,) yeni bir HÜKÜM olarak, toplam (17) fıkradan oluşan, oldukça manidar ve hukuken ucu açık durumlara yol açabilecek, yönetmeliğin kendi ifadesi ile “ özel öğrencilik “ statüsü kazanması hal ve şartları, hükme bağlanmıştır.

Özel öğrenci Statüsünü kazandıracak hal ve şartlar şöylece hükme bağlanmıştır.

- (1) Özel öğrenci, yurt içinde veya Üniversitenin işbirliği protokollü olan yurt dışında bir yükseköğretim kurumuna kayıtlı iken, aynı düzeyde ders ve uygulamalara Üniversitede katılarak kayıtlı olduğu diploma programındaki yükümlülükleri yerine getiren öğrencidir.

(2) Özel öğrenci statüsünden faydalanmak isteyen öğrenciler kayıtlı olduğu yükseköğretim kurumunun kararıyla başvuru yapabilirler.

(3) Özel öğrencilik başvuruları, Senato tarafından belirlenen raporlardan/belgelerden herhangi birinin sunulması durumunda ilgili kurulların önerisi ve Senatonun onayıyla kabul edilebilir. Bu rapor ve belgeler şunlardır:

a) Son 6 ay içerisinde alınmış, hayati tehlikeyi belgeleyen sağlık raporu,

b) Son 6 ay içerisinde alınmış bağımsız yaşamı engelleyen nörolojik ve kas-iskelet sorunu olduğunu belgeleyen sağlık raporu,

c) Ailesi yanında kalması gerekli görülen öğrenciler için Başhekim tarafından onaylanmış sağlık raporu,

ç) Öğrencinin ailesine bakmakla yükümlü olduğunu gösterir ailesine ilişkin sağlık raporu.

(4) Diğer durumlara ilişkin esaslar Senato tarafından belirlenir.

(5) Ön lisans programlarının en az bir yarıyılını, lisans programlarının en az iki yarıyılını, yıllık okutulan derslerin ise en az bir yılını tamamlayan öğrenciler özel öğrencilik için başvuruda bulunabilirler.

(6) Sağlık sorunları nedeniyle başvuruda bulunacak öğrencilerin onaylı heyet raporları kabul edilir.

(7) Özel öğrencilik başvuruları akademik takvimde belirtilen süreler içerisinde güz ve bahar yarıyılı başında yapılır.

(8) Özel öğrenciler, katkı payı/öğrenim ücretini kayıtlı olduğu yükseköğretim kurumuna öderler.

(9) Her eğitim/öğretim yılı için özel öğrenci kontenjanları, programın başvurulacak yarıyıla ait kayıtlı öğrenci sayısının %3'ünü geçemez.

(10) Özel öğrencilik süresi, bir defada en fazla 1 yıl olarak belirlenir. Ancak, özel öğrencilik statüsünden yararlanma şartlarının devam etmesi durumunda, ilgili kurulların önerisi ve Senato tarafından özel öğrenciliğin devamı yönünde karar alınabilir.

(11) Özel öğrencilerin bir yarıyılıda alabilecekleri derslerin kredileri toplamı, bu Yönetmelikte belirlenen bir yarıyılıda alınabilecek maksimum kredi sınırını aşamaz.

(12) Özel öğrenci olarak başvurabilmek için disiplin cezası alınmamış olması gerekir.

(13) Özel öğrenci statüsünden yararlanacak öğrenci için ilgili birim tarafından akademik danışman atanır.

(14) Özel öğrenci, kayıtlı olduğu yükseköğretim kurumunun diplomasını alır. (15) Özel öğrencilerin başarıyla tamamladıkları derslerden kayıtlı oldukları yükseköğretim kurumu tarafından uygun görülürler kredi olarak transfer edilir.

(16) Özel öğrenciler, Üniversitede alıp başarısız olduğu ders/dersleri, açıldığı yarıyılıda tekrar almak zorunda değildir.

(17) Özel öğrenci, kayıtlı olduğu Üniversitedeki eğitim programına göre, Üniversitede ders seçebilir. Öğrenci bulunduğu sınıfın zorunlu olan tüm derslerini almak zorunda değildir.

6. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ HUKUK ÖĞRETİMİ, DERS PROGRAMLARI VE SINAV SİSTEMLERİ

İstanbul Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim ve Öğretim Çerçeve Yönetmeliği hükümleri incelenmiş, bu makalede hukuk Fakültesinde ders programları ve sınav sistemleri, yukarıda değerlendirilen fakültelerin hukuk öğretimi ve sınav sistemlerine az çok benzerlik taşıdığı için, yalnızca, hukuk öğretimi ve dersleri okutan öğretim üyelerin ders sorumlulukları üzerinde kısaca ve özet olarak durulmuştur.

Birinci sınıfın güz ve bahar dönemlerinde;

Tek numaralı öğrencilere okutulan, Medeni Hukuka Giriş, Kişilere Aile Hukuku derslerinin, Prof. Dr. Azra Arkan Serim, Doç. Dr. Sanem Aksoy Dursun, Yrd. Doç. Dr. Cansu Kaya Kızılırmak,

Çift numaralı öğrencilere okutulan, Medeni Hukuka Giriş, Kişiler ve Aile Hukuku derslerinin, Prof. Dr. M. Tufan Öğüz, Doç. Dr. M. Serkan Ergüne ve Doç. Dr. Arzu Arıdemir tarafından;

İkinci öğretimin birinci sınıfının güz ve bahar dönemlerinde;

İkinci öğretim öğrencilerine okutulan, Medeni Hukuka Giriş, Kişilere Aile Hukuku derslerinin,

Prof. Dr. M. Tufan Öğüz, Prof. Dr. Azra Arkan Serim, Doç. Dr., M. Serkan Ergüne, Doç. Dr. Arzu Arıdemir, Doç. Dr. Sanem Aksoy Dursun, Yrd. Doç. Dr. Cansu Kaya Kızılırmak tarafından;

İkinci sınıfın güz ve bahar dönemlerinde;

Tek numaralı öğrencilere okutulan, Ceza Hukuku Genel Hükümler dersinin,

Prof. Dr. Adem Sözüer, Yrd. Doç. Dr. Selman Dursun, Yrd. Doç. Dr. Serdar Talas, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Maden, Yrd. Doç. Dr. A. Batuhan Baytaç,

Çift numaralı öğrencilere okutulan, Ceza Hukuku Genel Hükümler dersinin, Prof. Dr. Adem Sözüer, Yrd. Doç. Dr. Selman Dursun, Yrd. Doç. Dr. Serdar Talas, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Maden, Yrd. Doç. Dr. A. Batuhan Baytaç tarafından,

İkinci sınıfın güz ve bahar dönemlerinde;

Tek ve Çift numaralı öğrencilere okutulan, Borçlar hukuku Genel Hükümler dersinin,

Prof. Dr. Haluk Nami Nomer, Prof. Dr. Baki İlkay Engin, Prof. Dr. Bilgehan Çetiner, Doç. Dr. Mustafa Aksu, Doç. Dr. Doruk Gönen, Yrd. Doç. Dr. Tülay Aydın Ünver tarafından,

Üçüncü sınıfın güz ve bahar dönemlerinde;

Tek ve çift numaralı öğrenciler okutulan, Ceza Hukuk, Özel Hükümler dersinin,

Prof. Dr. Adem Sözüer, Yrd. Doç. Dr. Selman Dursun, Yrd. Doç. Dr. Serdar Talas, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Maden, Yrd. Doç. Dr. A. Batuhan Baytaç tarafından;

Özel Borç İlişkileri dersinin, Prof. Dr. İlhan Helvacı, Prof. Dr. Zeke-riya Kurşat, Yrd. Doç. Dr. Şirin Aydıncık Midyat tarafından,

Medeni Yargılama Hukuku dersinin; Prof. Dr. Murat Atalı, Doç. Dr. Seda Özmumcu, Yrd. Doç. Dr. Evren Koç, Yrd. Doç. Dr. Cengiz Serhat Konuralp, Yrd. Doç. Dr. Mert Namlı, Yrd. Doç. Dr. Birce Arslan-doğan tarafından,

Eşya Hukuku dersinin; Prof. Dr. Halil Akkanat, Doç. Dr. Emrehan İnal, Doç. Dr. Başak Baysal tarafından, okutulacağı programlarda yer almıştır.

Bu durumda; programlarda yer alan derslerin normal öğretimin birinci, ikinci, üçüncü sınıf, dördüncü sınıf ve ikinci öğretimin birin-ci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine, en az üç veya daha fazla öğretim üyesi tarafından okutulması ve anlatılması, her öğretim üyesinin dersi işleyiş, anlatış ve ders konularına önem veriş tarzı farklı olduğu ve olacağı, öğrencilerin sınavlara hazırlanış ve sınav sorularına verdikleri cevaplar ve bu cevaplara değişik öğretim üyeleri tarafından verilecek notlar ve onların karşılığı olan kredi değerleri açısından çö-zümü çok zor olabilecek sorunlar yumağını yol açabilecek niteliktedir.

Öğretim üyelerinin bu tarz görevlendirmelerinden derhal vazge-çilmesi gerekmektedir.

SONUÇ, ÖZET TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

1. Hukuk Öğretimi ve sınav sistemleri, her hukuk fakültesinin kendi fakülte kurullarınca düzenlenmiş olup hukuk lisansı, hukuk mas-ter ve hukuk doktorası, yönetmelik hükümleri uyarınca yapılmalı ve yürütülmelidir. Üst kurum olan üniversite çapında düzenlenen tek yönetmelik, hukuken amaç ve kapsam dışında kaldığı ve her fakültenin akademik öğretim ve ders programları farklı olduğu için, yerinde görülmemelidir.

Lisansüstü öğretim düzenleme ve programlarını hazırlama ve bu konuda Yönetmelik düzenleme yetkisi; Yüksek Öğretim Kurulu'na bırakılmamalıdır. Yönetmelikler, Üniversite değil, her Fakültenin yetkili Fakülte Kurulu tarafından düzenlenmelidir.

2. Hukuk fakültelerinin, fakülte kurullarınca düzenlenecek yönet-meliklerinde de, hukuk öğrencisinin sorumlu ve başarılı olmak zorunda olduğu dersler, herhangi bir modül birleşimi (bağlantılı dersler birlikteliği) yapılmadan önemine göre, tek tek, ders saati,

okutulacağı yıl veya yarı yıl, ECTS değeri, not değeri, belirtilerek ve açıkça dersin ismi yazılarak yer almalıdır.

Aksi durumda, karmaşa yaratan ve pek açık olmayan ders ve program durumları, sınav sistemleri, öğrencilerin başarı durumunu etkileyecek ve meslek hayatında başarısız olmasına yol açabilecektir.

3. Fakülte yönetmeliklerinde; her dersin yarıyıl veya yılsonu sınavlarının, en az iki saatten az olmamak üzere; ilk önce yazılı olarak yapılması, bu sınavlarda başarılı olan öğrencilerin her bir ders için en az 15-20 dakikalık sözlü sınava tabi tutulmaları, hukuk öğrencisinin meslek hayatından da başarılı olması için, vazgeçilmez koşul olmalıdır.
4. Ayrıca fakülte yönetmeliğinde; konusunu öğretim üyesinin belirleyeceği, her öğrencinin, 3. sönestrinin sonunda, iki dersten ayrı ayrı birer aylık sürede, bir lisans semineri hazırlaması, 7. sönestrinin sonunda ise, bir dersten lisans mezuniyet semineri hazırlaması, bu seminerde alınan geçer notların, lisans derecesi not ortalamasının hesabında, diğer ders notları gibi sayılması gerekmektedir.
5. Hukuk Fakültesi ders programlarda yer alan derslerin normal öğretimin birinci, ikinci, üçüncü sınıf, dördüncü sınıf ve ikinci öğretimin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine, en az üç veya daha fazla öğretim üyesi tarafından okutulması ve anlatılması, her öğretim üyesinin dersi işleyiş, anlatış ve ders konularına önem veriş tarzı farklı olduğu ve olacağı, öğrencilerin sınavlara hazırlanış ve sınav sorularına verdikleri cevaplar ve bu cevaplara değişik öğretim üyeleri tarafından verilecek notlar ve onların karşılığı olan kredi değerleri açısından çözümü çok zor olabilecek sorunlar yumağını yol açabilecek niteliktedir.

Öğretim üyelerinin bu tarz görevlendirmelerinden derhal vazgeçilmesi gerekmektedir.

6. Hukuk mesleği, yazma ve konuşma, meslek ve sanattır. Hukuk öğrencilerinin ileriki yıllarda hukukçu mesleğinin mensubu ve uygulayıcısı, Hâkim, C. Savcısı, Hukuk Danışmanı ve Avukat olarak hukuk bilim dallarını ve bunlarla ilgili dersleri yeterince öğrenip öğrenmediğinin tespiti için, Hukuk Fakültelerinde okutulan Hukuk derslerinin sınavlarının "test" ve "soru" çözme yoluyla yapılmasına asla müsaade edilmemelidir.

7. Test ve soru çözme yoluyla, hukuk fakültesi mezunu olan öğrenciler, hukuku öğrenemezler ve Hukuk mesleğini maalesef tam olarak eksiksiz ve hatasız icra edemezler.

Yararlanılan Hukuk Fakültesi Yönetmelikleri

- Reglement über Prüfungen und Verleihung der Doktorwürde an der Juristischen Abteilung der rechts-und wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Universität Bern, (27.Oktober 1955 -26.07.1968),
- Reglement über den Studiengang und die Prüfungen an der Juristischen Abteilung der rechts-und wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Universität Bern,24 Juni 1971
- Reglement über den Studiengang und die Prüfungen an der rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität Bern vom 21. Dezember 2000 (im folgenden Reglement 2000)
- Reglement über den Studiengang und die Prüfungen an der rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität Bern vom 24. April 2003 (im folgenden Reglement 2003)
- Reglement über das Bachelor- und das Masterstudium und die Leistungskontrollen an der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität Bern (Studienreglement RW [RSL RW]) Mit Änderung vom 14. Mai 2009,
- Reglement über das Bachelor- und das Masterstudium und die Leistungskontrollen an der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität Bern (Studienreglement RW [RSL RW]) vom 21. Juni 2007 mit Änderungen vom 14. Mai 2009 und vom 22. Mai 2014
- Rahmenverordnung über den Bachelor- und Masterstudiengang sowie die Nebenfachstudienprogramme an der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität Zürich (vom 20. August 2012) Version 3.0 (21 Mayıs 2014)
- Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Lisans Öğretim ve İmtihan Yönetmeliği, 13 Nisan 1964 tarih ve 11681 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- 18.01.2004 tarihli ve 25350 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ankara Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği,
- 01.06.2010 tarihli ve 27598 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ankara Üniversitesi Önlisans ve Lisans Yönetmeliği,
- 08.08.2017 Tarih ve 30148 sayılı Resmi yayımlanmış bulunan Ankara Üniversitesi Önlisans ve Lisans Yönetmeliği,
- 21.09. 2011 tarih ve 27706 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan ve en son 21.02 2014 tarihli Resmi Gazete’de değişiklikleri yayımlanmış bulunan, İstanbul Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim ve Öğretim Çerçeve Yönetmeliği